JEsuxen Nimeen.

Se Notuari tekewäinen Johan Ulfo, Dahlberg

Edespandu

Saarnasa Kahdenkymmenennen ja ensimäisen Sunnuntain Kolminaisuuden Päiwästä Ewangeliumin yli

Ja

Ynnä muiden Saarnain kansa Ruotsiri kirjoitettu ja ulosannettu Herrasa edesmenneheldä Kuningalliselda Howi-Saarnajalda Mag. Anders Nohrborgilda sinä niin sywällä hengellisellä wiisaudella kokonpannusa Kirjasa, joka Ruotsin kielesä kutsutan: **Sen langennen Ihmisen Autuuden Järjestys.**

Suomexi käätty

Bengt Zimmermannilda,
Kirkkoherra Nordingron Pitäjäsä.

Cum Gratia & Privilegio S:æ R:æ M:tis.

Stokholmisa,
Prändätty Kuningalliseza Suomalaiseza Prännäzä,
Johan A. Carlbohmilda, 1780.

P 1473

Imprimatur.
Stockholms Consist. d. 1 Febr. 1780.
ad mandatum
N. INSULIN.
Ven. Cons. Not.

KANSALLIS-
KIRJASTO

Leskii maria
Dhalberg

Maria Leskii
Dahlberg

Siitä autuari tekewäisestä Uskosta.

§. 1.

Autuat owat ne, jotka ei näe ja kuitengin uskowat. Owat JEsuxen omat sanat Opetuslapsellensa Thomaxelle ja löytän ylös kirjoitettuna Ewangelistalda, Johannexelda Lug. 20: w. 29. Kosca JEsus ylösnousemisensa päiwänä ilmoitti itsensä Opetuslapsillensa, jotka Judalaisten pelwon tähden olit kokoundunet lukittuin owein takana; niin ei ollut Thomas muiden Opetuslasten kansa saapuilla, kosca JEsus tuli. He sanoit kuitengin sitä Thomaxelle, että he olit nähnet JEsuxen, mutta ei hän tahtonut uskoa sitä. Hän tahdoi ensin nähdä ja koetella, ja sanoi sentähden: ellen minä näe Hänen käsissänsä naulan reikää, ja pistä sormeani naulain siaan ja pistä kättäni Hänen kyljeensä, en minä usko. Se oli yxi warsin erinomainen uskottomus, joka ei wähindäkän tahtonut luotta uskottawoin todistusten päälle; waan tahdoi perusta kaiken wakuutensa oman silmän näön ja käsillä koettelemisen päälle.

§. 2. Nyt ehkä tämä menetteleminen oli samasta laadusta, kuin JEsus tämän päiwän Ewangeliumista

misa pahastuu ja nuhtelee, koska Hän sanoo: ellette näe tunnus tähtiä ja ihmeitä, niin et te usko: Ja myös samasta laaduista, kuin koska ylös heräteyt sielet wielä tänäkin päiwänä ei tahdo uskoa, ellei he saa tuta ja maistaa, joka ei ole mikän muu, kuin että JEsusta kiusata; niin sowitti kuitengin se armahtawainen JEsus itsensä Thomahan heikkoutta myöden, ja andoi hänen saada, mitä hän anoi; näytti hänelle haawansa ja awatun kylkensä, käski hänen katsoa, ojenda kätensä ja pistää sen kylkeensä, ja ei oleman epäuskoinen, waan uskowainen. Tämä katsominen, ja JEsuxen ystäwällinen puhe rupeisi niin wäkewästi Thomahan sydämeen, ettei hän ainoastans täydelliselä ylitse woittamisella uskonut, että JEsus oli ylösnosnut, waan omisti myös uskosa itsellensä JEsuxen, sydämmensä halulla ja turwalla, jota hän tietä andoi näillä uskon sanoilla: Minun Herrani ja minun Jumalani.

§. 3. Täsä taitaisimme me ajatella, ettei tämä ollut joku usko Thomahan tyköna, koska hän silmillänsä näki, eli, että wähindäingin usko ja silmännäkö taitawat olla yhdesä, joka näkyy ensimmäisesä päälle katsannosa saatettawan wäärtä näistä JEsuxen sanoista: ettäs näit minun Thomas, niin sinä uskoit: niinkuin JEsus olis tahtonut sanoa: Sinun on nyt helppo uskoa, koska näet ja koetteles; mutta ettei tämä silmännäkö ole luettapa siihen autuaxitekewäiseen uskon, sen tietä anda kohta JEsus: autuat owat ne, jotka ei näe, ja kuitengin uskowat. Ja mitä Thomaxeen tulee, niin ei hän kaikkia nähnyt, mitä hänen uskonsa wastanotti ja ymbäripliritti. Että JEsus oli ylösnosnut, sen hän näki; sillä hän näki itsiä JEsusta kaswoista niin kaswoihin, mutta JEsuxen HERrautta ei hän nähnyt, ja sanoo kuitengin: Minun

nun HERrani. JEsuxen Jumalutta ei hän nähnyt, ja kuitengin kutsui hän Händä: minun Jumalani. Seurawaisesti, koska ei hän tätä nähnyt, niin ei hän myös nähnyt, että JEsuxen kärsiminen ja kuolema oli sowittawainen: että Jumala JEsuxen ylösnousemisen kautta oli julistanut olewansa sowitetun ja tydytetyn: että JEsuxen sowindo, ja mitä siihen tulee, piti tygölukemisen kautta ihmisille hywäxi tuleman; j. n. e. Tätä ei Thomas nähnyt, ja yhtä hywin lähti hänen suustansa tämä uskon sana: minun; minun HERrani ja minun Jumalani. Ja niin oli Thomahan usko tässä päällä katsannosa yxi usko ilman näötä: ja seurawaisesti siitä luonnosta, kuin JEsus waati: Autuat owat ne, jotka ei näe, ja kuitengin uskowat.

§. 4. Näistä JEsuxen sanoista näemme me, että niinkuin toiwo ja näkö owat toinen toisensa wastan, näiden Apostolin sanain jälken: mutta jos toiwo näkyy, niin ei se ole toiwo; sillä kuinga joku taita toiwoa, jonga hän näke (Rom. 8: 24)? niin pannan myös usko ja näkeminen toisensa wastan: Autuat owat ne, jotka ei näe ja kuitengin uskowat. Sitä myös Raamattu muallakin tietä anda: Apostoli Pawali sanoo: Me waellamme uskosa ja en katsomisesa (2 Cor. 5: 7).

§. 5. Mutta ehkä tämä niin on, on uskolla kuitengin yxi katsominen joka hänen luondonsa kansa yhtensopi. Hän näke niinkuin speilistä tapauxesa (1 Cor. 13: 12). Nyt me kaikki awoimilla kaswoilla HERran kirkkautta katselemma niinkuin Speilisä, ja me muutetan siihen kuwaan kirkkaudesta niin kirkkauteen, niinkuin HERran Hengestä (2 Cor. 3: 18). Dawid sanoo myös itsestänsä: minä pidän aina HERran kaswoini edesä (Ps. 16: 8.)

Niin on uskolla hänen katselemisensa; mutta se ei ole kuitengan kaswoiste niin kaswoihin; waan niiden uskowaisten pitä uskoman ja ei silmillänsä näkemän. Autuat owat ne, jotka ei näe ja kuitengin uskowat. Mutta waikka ei usko näe eikä tunne, nimittäin silmäinsä ja muiden hurmeinsa awun kautta, niin hän pitä kuitengin itsensä niin lujasti niihin asioihin, joiden päälle hän tarkoitta, niinkuin hän ne näkis ja tundis, ja ei hänellä ole muuta perustusta eli wahwistusta, kuin Jumalan sana, Jumalan todistuxet ja lupauret, jonga päällä hän lepää ja uskalda; sillä hän tietä, hän uskoo, hän luotta sen päälle, että Jumala ei walehtele. Sunnuntai päiwän P. Ewangelium anda meille tilan lawiammalda puhua siitä autuaxi tekewäisestä uskosta, sittä kuin me edellämoittain maahanlangeten Jumalan edessä olemme rukoilleet, niinkuin JEsus itse meitä opettanut on, Jsä meidän, j. n. e.

Ewangelium Joh. 4: 46.

§. 6. Meidän ylösluetusa Pyh. Ewangeliumisa puhutan yhdestä Kuningan miehestä jonga poika sairasti, ja koska hän sai kuulla, että JEsus oli tullut Galileaan, ja myös oli sanoman kautta JEsuxesta ja Hänen töistänsä ymmärtänyt, että Hän oli kaikkein niiden tarwa, jotka jollain muotoa tarwitsit apua; niin hän myös Jumalan Hengeldä liikutettuna ja herätettynä päätti tykönänsä, että otta pakonsa JEsuxen tygö. Hänen uskonsa oli ensimäldä aiwan heikko ja tarwitsi tunnustähtiä ja ihmeitä tuexi hänellensä; Jonga tähden myös JEsus sanoo Kuningan miehelle: Ellet te näe tunnustähtiä ja ihmeitä, niin et te usko. Hän ilmoitti uskonsa heikkouden myös sengin kautta, että hän määräisi JEsuxen eteen aikaa ja muotoa että autta; HERra! tule alas, sano hän, niin

niinkuin JEsus ei olis tainut poisa ollesa autta, ja millä tawalla Hän itse tahdoi, ilman alas tulemata. Hän kirjoitti myös JEsuxen eteen aikaa: tule alas, ennen kuin minun poikani kuolee: Niinkuin ei JEsus olis woinut autta muulloin, kuin silloin, koska hänen mieleståns poika piti kuoleman. Mutta tämä mies lähestyi kuitengin JEsusta sydämen halulla ja ikäwöitsemisellä; hän etsei JEsusta; hän otti pakonsa Hänen tygönsä, hän luotti ja uskalsi Hänen sanainsa päälle, ja tuli wielä enämmin uskosa wahwisteturi, koska hän ymmärsi JEsuxen sanain täyttämisen, niin että Ewangeliumisa seisoo, että hän uskoi ja koko hänen huonensa. Tämä pitä Jumalan armon kautta, noudattaisamma sitä Raamatun sanaa, jolla esipuhe aljettin, andaman meille tilaa tutkistella

Sitä Autuaxi tekewäistä Uskoa.

§. 7. Jos jotain on mailmasa, jonga perän ihmisen pidäis juuri halulliseſti pyrkimän; niin se on Usko, sillä ilman uskota on hän se onnettomin luondokappale maan päällä, sillä nämät Raamatun sanat owat todet: että, se joka uskoo, se tulee autuaxi, mutta, joka ei usko, se kadotetan (Marc. 16: 16); että ilman uskota on mahdotoin kelwata Jumalalle (Hebr. 11: 6). Että ohitsemennä muita Raamatun todistuxia yhdenkaltaiseſta siſällepidosta.

§. 8. Mutta niin tarpellinen kuin usko on ihmisen autuutta warten, niin harwasa se myös löytyy maan päällä, Christittywingin seasa. Kaikki puhuwat he uskosta; suurin osa luulee heillänsä uskon olewan; mutta niitä on totiseſti monda, jotka ei ollengan tiedä, mitä usko on; paljota wähemmin owat he tällä taiwalliſella lahjalla Jumalalda lahjoitetut Hänen Hengensä kautta. Ei ole mikän asia, jolla ihmi-

set niin suuresti itsensä pettäwät, kuin uskolla. Niin mahta sen tähden jokainen, joka halajaa edesautta jjankaikkisen menestyxensä, rukoilla Jumalalda ylösswalistusta tässä painawassa ja tarpellisessa asiassa. Jumala andakon minullekkin armonsa niin selittämään ja ulostoimittamaan tätä painawinda ainetta siitä Autuaxi tekewäisestä Uskosta, että ne harwat uskowaiset meidän seassamme wahwistuisit uskosa, ja ne monet ulkokullatut ja Sun Christityt saisit wakutuxen siitä, että he pettäwät heitänsä kuollella uskolla, ja että heillä ei ole se autuaxi tekewäinen usko.

§. 9. Ensimäldä on tarpellinen että waarinotta sitä eroitusta, joka on wälillä, uskon Jumalan päälle, niinkuin meidän Luojamme, ja uskon Christuxen, niinkuin meidän Wapahtajamme päälle. Usko Jumalan päälle on se tieto ja ylitsewoittamus, kuin meillä on Jumalasta, Hänen olennostansa ja omaisuxistansa, ynnä sydämen taipumisen kansa Jumalan puoleen, lewon ja turwan kansa Jumalasa, luottamisen ja uskalluxen kansa Hänen totuteensa, hywyteensä, woimaansa ja wiisauteensa, joista Jumalan omaisuxista me kehoitettuna ja wedettynä lähestymme Händä sydämemme halulla, ja odotamme Häneldä kaikkea hywää, joka meille menestyxexi ja onnexi tulla taita (Hebr. 11: 6. Tob. 13; 8. Syr. 2: 15. Judith. 13: 18). Mutta tästä tulee meidän wisusti waariotta, että tämä usko ei käy ulommaxi Ensimäistä Uskon kappaletta; niin että se hywä jota me uskollamma anomme, etsimme ja turwallisesti odotamme että saada, seisoo ainoastansa ylöspitämisesä (Ps. 3: 6. 63: 9.), murhen pidossa (Ps. 55: 23.), Jsällisesä huolessa (Jesa. 38: 17. Jer. 15: 15), ja holhomisesa (Wiis. K. 5: 16. 6: 8. 12; 13), awusa (Ps. 40: 18. 62: 2. 86: 2, 16. 121;

1, 2. Sanant. 20: 22. Pſ. 38: 23. 60: 13. 108: 13), ja warjeluxeſa (Pſ. 50: 17. 91: 1. Sanant. 18: 10) kaikeſa hädäſä ja tarpeheſa, ja mitä muuta hywää olla taita, joka Jumalan edeskatſomiſeſta uloswuota, kaikki ſen enſimäiſen uſkon-kappalen jälken. Tämä uſko Jumalan, niinkuin Luojan, Ylöspitäjän, Holhojan, Warjelian ja HERran ja Kuningan päälle Woiman Waldakunnaſa, on yxi welwolliſus ſen enſimäiſen Käſkyn jälken Jumalan laiſa. Yxi welwolliſus, jota ihminen ennen langemuſta taiſi täyttä; mutta nyt ei ole niin aſiat; ſillä oſittain me olemme luonnoſta turmellut, ja emme taida ſen wuoxi pitä Jumalan lakia (Rom. 3: 10-12. 23. 8: 3). Oſittain on ſe myös mahdotoin ſyndiſille, että ilman Wälimieſtä taita läheſtyä ſitä wanhurſkasta Jumalata, joka on kuluttawainen tuli ſyndiſille (Hebr. 12: 29. 5 Moſ. K. 4: 24. Jeſa. 33: 14). Jos ſentähden tämä welwolliſus pitä meille langennuille ſyndiſille mahdolliſexi tuleman että täyttä, niin pitä meidän enſin etſimän oſaa ſowinnoſa yhden Wälimiehen kautta Jumalan ja meidän waihellam; ſilloin me waſta taidamma rohkeudella ja turwalla, ja lapſelliſeſa uſkalluxeſa läheſtyä Jumalata meidän uſkollamme, niinkuin niiden uſkowaiſten koettelemus opetta. Uſko JEſuxen päälle, on ſiis peruſtus ja alku uſkolle Jumalan niinkuin Luojan päälle, ja ſe jälkimäinen, on ſen edelliſen hedelmä. Uſko Jumalan niinkuin Luojan päälle, on ſen tähden yxi, ja, ſe kaikkein etuiſin niiſtä töiſtä, jotka uloswuotawat uſkoſta JEſuxen päälle. Täſtä uſkoſta Jumalan päälle, enſimäiſen uſkonkappalen jälken, emme tällä erällä tahdo puhua, niinmuodon kuin meidän aikomiſemme ainoaſtans on että tutkiſtella ſitä autuaxitekewäiſtä uſkoa; mutta uſko Jumalan päälle, enſimäiſen Uſkon-kappalen jälken,

ken, ei ole autuaxi tekewäinen; osittain, niinmuodon kuin se on yxi Lain waatimuxesta tehtäwä työ; mutta Lain töiden kautta ei langemuxen jälken tulla wanhurskaxi ja autuaxi (Rom. 3: 20); osittain myös sengin suhten, ettei sen toimitus juuri siinä seiso, että wastanotta ja itsellensä tygöomistaa sitä yxinänsä autuaxi tekewäistä JEsusta, waan enämmin siinä että menetellä Jumalan kansa sen hywän päällekatsannosa, kuin me ensimäisen Uskon-kappalen jälken taidamme Hänheldä toiwoa, niinkuin sanottu on. Jos sen tähden Kuningan mies Ewangeliumisa ei olis lähestynyt JEsusta muusa päällekatsannosa, kuin paljastansa saadaxensa apua sairahalle pojallensa, niin olis hänen uskonsa ainoastans ollut sen ensimäisen Uskon kappalen jälken, ja niinmuodon ei se autuaxi tekewäinen usko, joka lähestyy Jumalata ainoastans siinä päällekatsannosa, että hän tulisi Jumalan kansa sowitetuxi ja saisi hengellisen parannuxen sairalle sielullensa. Mutta että Kuningan miehen usko myös on mahtanut olla tästä jälkimäisestä laadusta, se hawatan meidän Ewangeliumimme sisällewitoa lähemmin perändjatelleesa.

§. 10 Niin on siis usko Jumalan päälle sen ensimäisen uskon-kappalen jälken, ei se autuaxi tekewäinen usko, joko hänellä olis tekemistä Jumalan kansa ilman JEsuxeta, joka kuitengin on mahdotoin, eli sen JEsuxen Christuxen kautta sowitetun Jumalan kansa; eli itse JEsuxen kansa, niiden hywäintekoin päällekatsannosa ainoastans, joita ensimäinen Uskon-kappale sisälläsä sulke. Mutta koska meidän uskollamma on Jumalan kansa tekemistä sen toisen Uskon-kappalen jälken, armon ja syndein andexisaamisen, kuin myös JEsuxen wanhurskauden tygöomistamisen päällekatsannosa, Hänen sowindonsa ja ansionsa tähden; niin on

yxi

yxi senkaltainen usko Jumalan päälle yxi autuaxitekewäinen usko (Joh. 5: 24), joko se tarkoitta ja kat soo Jumalan eli JEsuxen päälle; sillä niin kuin kok se Korkiasti ylistetty Kolmeyhteys on awulline ollut meidän lunastuxeemme; ja Isä, Poika j Pyhä Hengi owat yxi (1 Joh. 5: 7.); nii owat he myös kaikin kolmen tässä päällekatsan noisa se päämäärä ja tarkoitus, johon se autuaxite kewäinen usko huolensa kiinnittä. Mutta ehkä täm niin on, niin osottawat kuitengin Jumalan Henge todistuxet Raamatusa, että Jumalan Poika, JE sus Christus pitä oleman sen autuaxi tekewäise uskon lähin, erinomaisin, ja ylimmäinen päälleta koitus. Ja sentähden kutsutan se autuaxitekewäine usko erinomaisesti: yxi usko HERran JEsuxe päälle (Ap. T. 16: 31), yxi usko sen päälle, jong Jumala lähetti (Joh 6: 45), yxi usko Pojan pää le (Joh. 6: 40), yxi Christuxen usko (Rom. 3: 22 yxi JEsuxen usko (Rom. 3: 6).

§. 11. Tämä usko JEsuxen päälle on nyt ainet, joka tällä erällä Jumalan armon kautta t tutkisteldawa. Mutta en minä aiwo puhua kaikesta si tä, kuin koskee autuaxitekewäiseen uskoon, ja ni opetta saatetan sen alusta, wälikappaleista, esthist woimasta ja waikutuxesta, tundomerkeistä, j. n. waan ainoastans sen autuaxitekewäisen uskon luo noista ja laaduista, että minä jos Jumala armon laina, mahdaisin juurten jaxain tätä asiata ede asetta, sen kautta ylitse woittaxeni ja wakuttaxeni m dän häwännen Christillisyden monia suuchristitoitä, t tä heillä ei ole joku usko, ehkä he sen niin luulewa Jumala suokon, että he tästä wisun waarin ottai ja andaisit sen käydä sydämellensä!

§. 12. Mitä usko itsesänsä on, ei totisesti helpp

helppo että tietä anda ja ulosmaalata niin, että ne arjaamattomat paljan opetuxen kautta sitä oikein uliſit käſittämään. Sillä uſkon kanſa on niin aſiat uin kaikkein muidengin Jumalan Hengen waikutuſten anſa, että nimittäin me tiedämme mitä me koettelemuxen kautta ymmärrämme, mutta emme toida niin arſin ulottuwaiſeſti ja ſelkiäſti edespanna ſitä muil-, jotka ei ſitä koetellet ole. JEſus ſanoo ſitä itſe: Tuuli puhalta, kuſa hän tahtoo, ja ſinä kuulet hän-en humunſa, ja et tiedä kuſta hän tulee, taikka ubunga hän menee: näin on jokainen kuin hen-eſtä ſyndynyt on (Joh. 3: 8). Ja niin ei taida ikän warſin oikein käſittä mitä uſko on, joka ei maſa ſieluſanſa ole ſitä koetellut. Mutta ei ſekän e helppo, että paljaſta koettelemuxeſta löytä ja tie-, mitä uſko on; ſillä oſittain taita koettelemus, il-an Raamatun walkeutta huokiaſti pettä meitä: ittain myös ehkä toiwo ja rakkaus ſeurawat uſkon äälle, ja owat ſen lähimmäiſet ja eroittamattomat aikutuxet; ſeottawat he itſiänſä kuitengin waikutu-enſa kanſa niin yhteen uſkon kanſa ja uſkoſa, että aljan koettelemuxen kautta on työläs eroitta ne kol-e toinen toiſeſtans, ja tietä ſelkiäſti, mikä niiſtä on ko, mikä toiwo, mikä rakkaus. Sentähden täytyy eidän täſä kyſyä neuwoa ſekä koettelemuxelda että umalan ilmoitetulda ſanalda.

§. 13. Jos me ſentähden tahdomme yhtenwetä toinen toiſenſa rinnalle panna kaikki ne Raama-n paikat, joiſa puhutan ſiitä autuaxi tekewäiſeſtä koſta, niin me löydämme että ſe on: ſen Juma-n Hengen armo waikutuxeſta ſanan kautta ylös-alaiſtun, ja ylitſewoitetun Sielun totinen etſimi-n ja ikäwöitſeminen JEſuxen perän, jonga ty-ö hän otta pakonſa, ja waſtanotta käſittä ym-

bäri-

bäripiirittä ja itsellensä omistaa Hänen yrinänsä ja kokonansa, Hänen sowindonsa ja siitä ulos-wuotawaisen ansion ja wanhurskauden kansa. Niin seisoo siis usko siinä, että yxi katuwainen sielu hengen köyhydessä (*) ja wakuutuxen kansa siitä, että hän JEsuxen tykönä löytä awun ja armon ja wanhurskauden, Hänen sanansa ja lupauxensa jälken, sydämensä sisälliselä halulla, isomisella ja janomiselle lähestyy tätä Sowittajata; anda itsensä Hänelle wastanotta Hänen; ikäwöitsee ja himoitsee että ymbäripiirittä ja tygöomistaa Händä itsellensä. Tätä pitä nyt lawiammalda edes asetettaman, selitettämän ja todistusten kansa Raamatusta wahwistettaman.

§. 14.

(*) Koska uskoa edesasettaisa puhutan katumuxesta ja hengen köyhydestä, niin ei sitä pidä niin ymmärrettämän, että usko seisoo katumuxesa ja hengen köyhydessä, eli että katumus ja hengen köyhys olisit uskon waikuttawainen syy eli wälikappaleet waan tahdotan sen kautta tietä anda, että ne asiat pitä yhdistettämän, jotka ulosharjoittaisa ei saateta toinen toisestans eroitta, sen päälle, että yxi surutoin joka oikiasa parannuxen järjestyxessä ei wielä ole koetellut mitä katumus ja hengen köyhys on, ei mahdais uskotta itsensä, uskoa hänellä olewansa, joka ainoastans sikiää ja ylöstulee yhdessä katuwaisesa, särjetyst ja hengellisesti köyhäsä sydämesä. Yxi senkaltainen sydän ainoastans, ja ei joku muu, taita tulla JEsuxen puoleen taiwuteturi ja wedetyxi. Ja tämä yhtensopi sen kansa, kuin Pyhä Raamattu ja meidän Uskon tunnustuxemma Kirjat opettawat. Sillä JEsus sanoo itse, Matth. 11: 28. tulkat minun tygöni kaikki, jotka työtä teette ja oletta raskautetut, ja Apol. A. C. edit. Svec. p. m. 95. seisoo: parannuxen saarna joka nuhtelee meitä, se hämmästyttä omattunnot totisten ja yriwakaisten peljätysten kautta: näisä NB. pitä sydämen taas lohdutuxen käsittämän uskon kautta p. 100 mutta usko ei ole joku joutilas tieto waan se on yx Pyhän Hengen työ, jonga kautta NB. ne hämmästynet omattunnot jällen wirwoitetan. Tämä kuin täsä nyt o merkitty tulee waarinotettawari, niin usein kuin alempana mainitan synnin murheesta, synnin tunnosta ja hengen köyhydestä.

§. 14. Me hawaitsemme tästä, että usko ei ole
oku paljas ajatus ja tieto niistä taiwallisista totuxista;
i joku paljas wakutus ja ylitsewoittamus pääsä ja
mmärryxeſä; waan ynnä sen kansa yxi taipumus ja
halu sydämeſä eli tahdosa. Sekä ymmärrys että
ahto pitä niin muodon tulla muutetuxi. Ymmärryxe-
ä pitä oleman 1) tieto ja ylöswalistus. 2) Suo-
tumus ja ylitsewoittamus, ja tahdosa pitä 3)
leman liikutus taipumus ja halu, jota me uskal-
uxexi kutsumme; Täsä kolmesa osasa seisoo se autu-
xitekewäinen usko, ja me tahdomme itsekutakin niistä
rittäin tutkistella. Tämän siwusa on ensimäldä mer-
ittäwä, että ehkä tieto pitä oleman, ennen kuin suo-
tumus ja ylitsewoittamus taita ylöstulla, kuin
myös ylitsewoittamus pitä oleman, ennen kuin sydän
aita uskalluxen käsittä; niin ei ole kuitengan nämät
olme Uskon osaa niin järjestyxeſä toinen toisensa pääl-
e seurawaiset, että tiedon pitä nouseman ylimmälleen,
nnen kuin totudesta ylitsewoituxi tulla saatetan, ja
aas että ylitsewoittamus pitä niin korkiaan määrään
löskäymän, kuin ilman silmännäkemätä yhdelle ih-
iselle suingi mahdollinen olla taita, ennen kuin uskal-
us saatta ylöstulla. Ei, waan asia löytän sen ulos
arjoittaisa senkaltaiseri: että ylöswalistus ja ylitse
oittamus taitawat ynnä toinen toisensa kansa ja yh-
ä hawaa waikutetta, niin että sen jälken kuin sielu
nämmin ja enämmin tulee ylöswalaisturi, sitä enäm-
niin hän myös kättä myöden anda suostumisen, ja tu-
e taiwallisesta totudesta wakutetuxi ja ylitsewoitetuxi;
a molemmat, sekä tieto, että ylitsewoittamus taitawat
myös kaswaa ja lisändyä, sittä kuin uskallus on wai-
utettu ja sydämellä käsitetty. Mutta ehkä nyt niin
nuodon näiden kolmen Uskon osain määrä on niin
ekaisin toisesa ja toisesa sen osasa; niin minä tahdon
kuitengin

kuitengin tutkistella jokaista erittäin, että me sitä selkeimmin käsittäisimme mistä luonnosta ja laaduista uskon tieto, suostumus ja uskallus on, ja mitä kuhungin osaan tulee ja sopi.

Uskon Tiedosta.

§. 15. Että uskoon waaditan tieto ja ylösvalistus, se on nähtäwä Apostolin Pawalin sanoista: Kuinga he sen uskowat, josta ei he ole kuullet (Rom. 10: 4)? Jonga tähden myös JEsus herätti Nicodemusta hänen tietämättömydensä tähden: Sinä olet Mestari Israelisa, ja et näitä tiedä (Joh. 3: 10)?

§. 16. Jos me käännämme ajatuxiamme Christikunnan päälle, niin me tosin sen jäsenden suurimman osan tyköä löydämme yhden tietämättömyden, joka ei ole wähembi, mitä se suuremb.kin lienee, kuin Nicodemuxen tyköä oli. Se on walitettawa totuus, joka itse puhuu puolestansa, että suurin osa Christityistä, ei tiedä eikä ymmärrä totutta, waan edespyrkiwät tietämättömyden ja exymisen syngiäsä pimeydesä, mitä Christillisyden opin kaikkeinpainawambiin osiin tulee; sillä ei he oikein tiedä mikä syndi on, mitä Laki, mitä Ewangelium, mitä armo, mitä käändymys ja parannus, mitä uusi syndyminen, mitä usko, mitä wanhurskaxitekeminen, mitä pyhittäminen, mitä JEsus, mitä sowindo, mitä Jumalan kuwan kadottaminen ja ylösrakennus ihmisesä on, ja mitä sen kansa ymmärretän, ehkä he owat usein siitä kuullet puhutawat, lukenet itse sen kirjoisa, ja lapsudesta wielä rippu jotain siitä heidän muistosansa. Jumala armahtakon meidän ylitsemme, ja hajottakon Hengensä kautta sitä pimeyttä, kuin peittä meidän Christikundaa?

§. 17. Monen tyköä löyty kuitengin Jumalan sanan tieto suuremmasa eli wähemmäsä mitasa; niin että

että moni on warsin korkiasti oppinut ja niin kuin pitheexi on otettu: korkiasti walaistu; Mutta ei he kuitengan ole itse työsä ja oikein ylöswalistetut, joka näisä Apostolin Johannexen sanoista on nähtäwä: Joka sanoo: minä tunnen Hänen ja ei pidä Hänen käskyjänsä, hän on walehtelia, ja ei hänessä ole totuus. Hän walehtelee siinä, tahtoo Apostoli sanoa, että hän sanoo tundewansa Christuxen; sillä ei hän tunne Händä, niinkuin tulee; Joka sano walkeudessa olewansa ja wihaa weljeänsä, hän on wielä pimeydessä 1 Joh. 2: 3, 4, 9). Ja Apostoli Petari sanoo senkaltaisista, että, ehkä kuinga awarakin heidän tietonsa mahta olla, he kuitengin owat sokiat ja ei näe mitän (2 Pet. 1: 5-9). Mitä tulee meidän siis ajatella senkaltaisista? Ongo heidän tietonsa luonnollinen? Ei totisesti, ei! sillä ne, taiwalliset totudet owat senkaltaiset, ettei luonnon walkeus niitä woi ilmoitta. Jos ei he olis Jumalan sanaa lukenet, eli muilda tullet neuwotuxi Jumalan sanasa: niin ei he millän muotoa olis paljaan järjen walkeuden kautta tainnet tulla sitä tiettämään, kuin he tietäwät. Heillä on niinmuodon yxi ylönluonnollinen tieto, yxi senkaltainen tieto, joka käypi sen ylitse, kuin he luonnollisen woimansa kautta taitawat käsittä. Mutta eikö heidän tietonsa ole hengellinen? Totisesti, sillä se on Hengen sana, jota he tietäwät, Hengen ilmoitus sanasa; ja niin on heidän tietonsa myös hengellinen. Ongo se sitä wäärä ja Jumalan sanaa wastan sotiwainen? Jo, se on totisesti mahdollinen, että monella taita olla yxi senkaltainen tieto; mutta se on myös mahdollinen, että suruttomat syndiset, jolla ei ole senkaldaista tietoa, joka uskoon waaditan, taitawat kuitengin olla waruistetut yhdellä oikialla ja Jumalan sanan kansa yhtensopiwaisella tiedolla. Jos heillä niinmuodon yxi ylön-

luon-

luonnollinen, hengellinen ja Jumalan sanan kanssa yhtensopiwainen tieto olla taita, joka päälliseksi saatta kyllä lawialle ulottua; mikä puutos on silloin heidän tiedossansa? jo; se on kuollut; ei niin, kuin se tieto, joka heissä on, olis itsessänsä kuollut: ei, Jumalan sana on eläwä ja woimallinen (Hebr. 4: 12). Christuxen sanat owat hengi ja elämä (Joh. 6: 63), waan heitä itsiänsä suhten, on heidän tietonsa kuollut, ja on heidän päässänsä, niinkuin yxi maalaus seinässä, ja yxi kuwa, joka on liikkumatoin; mutta yxi kuollut tieto ei taida olla joku osa siinä eläwässä uskossa. Ongo siis heidän tietonsa peräti kelwotoin, ja hyljättäpä? Ei mitään muotoa, jos se nimittäin muutoin on Jumalan sanan kanssa yhten sopiwainen, ja seurawaisesti hengellinen ja ylönluonnollinen. Sillä jos yxi senkaltainen tieto, paljastans sentähden, että se heidän oman syynsä kautta on heissä kuollut, ja ei saa osottaa jotaan woimaa heidän sydändensä päälle, olis itsessänsä kelwotoin ja hyljättäpä; niin senkaltaiset ihmiset taikka ei ikänäns saattais tulla käätyxi; eli pidäis heille käändymyxexi ja uskoxi, joku muu tieto ilman wälikappoleta Jumalan Hengeldä sisälle annettaman, jotka molemmat asiat sotiwat Jumalan sanaa ja koettelemusta wastan. Niinkuin totuus on itsessänsä totuus, niin on myös totisesti heidän tietonsa itsessänsä hywä ja hyödyllinen. Tämä näyttä itsensä parahin, koska he ylös herätetyxi tulemat, mingä hyödytyxen tämä tieto aikaan saatta. Sillä koska yxi ihminen, jolla edeltä päin ei ole ulottuwainen tieto käändymiseen ja uskoon, tule ylös herätetyxi; niin on hänen päänsä epäilystä täynnä, ja ei pääse järähtämään askeldaka autuden tiellä, ilman neuwoa ja johdattamista, koska sitä wastan toinen, joka ennen tietä tien, lukemisen ja neuwomisen kaut-

ta Jumalan sanasta, waikka ei hän sitä itse wielä ole waeldanut, pääse kulkemaan elämän tietä huokeimmin ja pikemmin; ehkä koettelemus sengin osotta että, myös senkaltaiset, kaiken heidän suuren tiedonsa kansa, tarwitsewat anoa koeteldun Christittyin neuwoa ja johdatusta, koska totuus pitä heidän oman sielunsa päälle sowitettaman. Me näemme sen niistä kolmesa tuhanesa Sielusa, jotka Petarin saarnan kautta sait piston sydämiinsä, ja tulit herätetyxi, että he rupeisit kohta kysymään neuwoa: Te miehet weljet, mitä pitä meidän tekemän, (Ap. T. 3:) 37.) Niin suuresa paljoudesa olis muutamia mahtanut olla, jotka ei ennen ollet peräti tietämättömät, ja kuitengin tarwitsit he neuwoa, koska se ennen tietty totuus piti heidän päällensä sowitettaman. Kuitengin näke jokainen, mikä etu siinä on, että tie on edeltä päin tietty, ennen kuin waelluxen retki edes otetan, ja että niin muodon se tieto, joka käändymättömillä syndisillä on, on aiwan hywä ja hyödyllinen itsesänsä, jos se muutoin Jumalan sanan kansa yhtensopi.

§. 18. Nyt mitä puuttu siis enämbätä heidän tiedosansa, ennenkuin se senkaltaisexi tulla taita, kuin uskon tieto oleman pitä? Sen jälken, kuin sanottu on, niin ei puutu mitän tiedon suhten itsesänsä, niin muodon kuin se oikia ja ulottuwainen olla taita; mutta heidän itsensä suhten puuttu wielä, että se tieto, joka heidän, ymmärryxesänsä ja pääsänsä on yxi joutilas, woimatoin ja kuollut ajatus, sais hengeä eli tulis eläwäxi. Puuttu niinmuodon wielä, että he tiedonsa kautta tulisit herätetyxi, ja ylös herätyxen jälken saatetuxi Jumalan Hengen johdattamisen kautta, totisesa parannuxen järjestyxesä,

paran-

parannuxen tielle; että he sitä sowittaisa itse päällensä, jota he ennen tietänet owat, mahdaisit myös omasta koettelemuxestansa oppia tundemaan totuutta, jota edemmäs he askele askelelda johdatetan parannuxen tielle; kuin myös ymmärtämään kuinga totuus heidän omasa sydämesänsä on woimansa osottawa. Silloin ei he tosin saa uusia totuxia tietä, jos muutoin heidän entinen tietonsa on ollut ulottuwainen, mutta he saawat ikänäns kuin uudet silmät, joilla he totuutta taitawat katsella, sitte kuin heidän ymmärryxensä silmät owat ylösherättämisellä tullet awatuxi. Silloin he wasta hyötywät siitä kuin he ennen tiennet owat ilman hedelmätä, sillä ei he ole ennen andanet itsensä tiedonsa kautta ylösherättä, paljota wähemmin owat he sen jälken waeldanet. Silloin alka se ylöswalistus, joka anda eläwän tiedon, joka uskoon waaditan. Tätä uskon tietoa ei woitela paljan lukemisen kautta, jos wielä kuinga paljongin ja wiriästi, luettaisin. Ei! heräjä sinä joka makat ja nouse kuolleista, niin Christus sinua walaisee (Eph. 5: 14,) neuwoo Apostoli Pawali. Ennen et sinä tule ylöswalistetuxi awuxi asti, tahtoo Apostoli sanoa. Lue ne edelläkäywäiset ja jälkenseurawaiset sanat samasa Luguisa, että tämän asian paremmin ymmärtä mahdaisit. Minä tahdon sen wielä yhden wertauxen kautta selitta. Jos sinä luet yhtä kirjaa josa edespannan ja ulosmaalatan jongun paikkakunnan tiluxuxia, ja jongun Kansan tapoja, niin sinä nämät asiat oikein tulet käsittämään ja tietämään, jos sinä muutoin kirjoittajan ajatu en oikein kexit, ja jos se kuin hän kirjoitta, on totudesa perustettu; mutta jos sinä sittä itse joudut samaan maakundaan waeldamaan, ja tulet omin silmin näkemään sitä, jostas ennen olet lukenut; niin et sinä juuri saa tietä jotain

uutta, eli jotain muuta; kuins ennen tiennyt olet, jos muutoin, niinkuin, sanottu on, kirjantekiä on oikein ja ulottuwaiseſti aſiat edespannut; mutta ſinun tietos samaſta paikka kunnaſta ja Kanſaſta, tulee kuitengin itſes suhten, eläwämmäxi, ſelkiämmäxi, wahwemmaxi ja enämmin liikuttawaxi. Sowita nyt tätä ſen tiedon ja ylösswaliſtuxen päälle, joka uſkoon waditan, ſillä ſen ſowittamiſen ſinä huokiaſti tehdä taidat. Senkaltainen pitä uſkon tieto oleman. Kaikki muu tieto on kuollut, ja on, ſille kuollehelle uſkolle ſowelias, ſillä että ſen kuollen uſkon tieto taita itſeſänſä olla hengellinen, ylönluonnollinen ja Jumalan sanan kanſa yhtenſopiwainen, ſe on ennen oſotettu. Mutta ſama tieto taita kuitengin ſinua itſiäs suhten, ja hänen waikutuxenſa puutoxen suhten ſinun ſydämes päälle, ylösherättämiſexi, parannuxexi ja uſkoxi, olla kuollut. Sentähden, niinkuin ſinun totinen meneſtyxes tämän aſian päällä rippu; niin koettele ſinuas wiſuſti, jos ſinun tietos on ſenkaltainen, ettäs taidat ſanoa: **Minä olen itſe Jumalan ſanan jälken koetellut totuuden; minä olen hawainnut itſe tykönäni, että ſe on totuus, omaſta koettelemuxeſtani, niinkuin minä ennen olen kuullut ja lukenut ſen Jumalan Sanaſa.**

§. 19. Jos me nyt kyſymme, kuinga lawialle tämän tiedon pitä käymän, ja kuinga monet totudet ſen pitä ſulkeman itſeſänſä, niin waſtatan: että ſen pitä tietämän kaikki **kuin aututeen tarwitan**; jonga tähden tämä tieto myös autuden tunnoxi (Luc. 1: 77) kutſutan. Emme taida toſin koettelemuxen kautta; niinkuin mainittu on, tulla tietämään kaikki aututeen tarpelliſet aſiat; eikä tule meidän ajatellakkan, että me ſaataiſimme koettelemuxen kautta Jumalan

lan sanan ojennus nuoran jälken jotain muuta oppia, kuin sitä joka koskee autuuden tiehen ja autuuden järjestyxeen; sillä ei taida joku koettelemuxen kautta tietä, että Jumala on yxi Jumala kolmesa Personasa: että Luominen tygöluetan Jsälle, Lunastus Pojalle, ja Pyhittäminen Pyhälle Hengelle: että JEsus meidän Wapahtajamme, on Jumala ja ihminen yhdessä Personasa, että Hän on meidän syndeimme tähden annettu ulos, ja meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty ylös (Rom. 4: 25), ja muuta senkaltaista, joka kuitengin on tarpellinen tietä aututeen, mutta kosta me sanomme, että kaikki autuden tundo on tarpellinen uskoon; niin ei ole se niin ymmärrettäwä, että kaikki asiat yhtä liki koskewat sen autuaxi tekewäisen uskon olendoon ja luondoon, waan meidän tulee ne kuitengin tietä, sillä muutoin ei taida usko meisä ylös tulla ja pysyä, ja seurawaisesti emme myös muutoin taida autuaxi tulla, mutta se tieto, joka kaikkein lähimmin koskee uskon luondoon, on se, että me sittä kuin me laista olemme synnin tundenet, opima Ewangeliumista JEsusta niin tundemaan, kuin pitä.

§. 20. Että syndiä tuta on niin paljota tarpellisembi, kuin terwe ei tarwitse parantajata, waan sairat (Matth. 9: 12.), eikä etsikkän parantajata. Täsä luulee yxi surutoin syndinen, että hänen syndinsä wiheliäisydensä ja sairaudensa on hänelle warsin hywin tuttu, koska hän on kuullut siitä jotain puhuttawan ja lukenut sitä Jumalan sanasa, ja siinä siwusa, ymmärtänyt elämäsänsä, että me olemme kaikki syndiä tehnet, ja ei meillä ole mitän kerskattapaa Jumalan edessä. (Rom. 3: 23.) Hän luulee sen kyllä olewan, että hän on kuullut

puhuttawan Jumalan wihasta synnin ylitse ja Lain kiroukseta; kyllä, että hän on lukenut, eli muiden ihmisten neuwomisen kautta saanut oppia jotain synnin rangaistuksesta, joka on kuolema ja kadotus, josta joku ajatus on hänen päähäns ja mieleens ylöstullut, joka ei kuitengan liikuta hänen sydämensä mitän. Mutta yxi tainkaidainen synnin tundo ei kelpa mihingän, koska ei se mitän waikutusta osota sydämessä ja sielusa. Tämän suhten pitä ihminen ensixi ylösherätettämän, että hän oikein sais nähdä pohiattoman turmeluxensa. Ei hän millän muotoa muiden neuwomisen kautta taida löytä itsens niin pahaxi, häijyxi ja turmelluxi, kuin hän on, ja ylösherättyänsä hawaitsee olewansa. Sentähden on ihmisellä suruttomudesansa aina hywä luulo itsestänsä ja, pitä händäns parembana muita, niinkuin Phariseus: **minä kiitän Jumala, etten minä ole niinkuin muut ihmiset** (Luc. 18: 11.) Jos hän jotain hywää teke, jos ei se enämbi olis, kuin että waiwaiselle anda yhtä almuaa; niin ylösnousee hänesä kohta yxi korkia ajatus, ja hän luulee tämän hänen tekonsa suhten kelpawansa Jumalalle enämmin kuin joku muu, joka ei tee niin paljon hywää, kuin hän. Ja, hän suurendelee myös sengin päälidä, joka ei ole hänen oma työnsä ja waikutuxensa. Jos Jumalan ennättäwäinen armo niin lukutta händä, että hän lähettä jongun huokauxen Jumalan tygö, eli wuodatta mutamia kynäleitä, niin on hän kohta walmis, sen suhten itsestänsä pitämään. O kuinga hengelliseksi ylpiä on se wiheljäinen, se köyhkäinen tomu, se waiwainen maan mato. Hän ei tunne syndiänsä oikein, niin kauwan kuin joku hywä ajatus riippuu hänesä jostain omasta mahdollisudesta ja ansiosta, joka hänen mieleskänsä pidäis saattaman händä enämmin

kelpa-

kelpawaiseri Jumalalle, kuin muut. Sentähden tarwitse hän ylösherättämistä, että hän tulis niin mieldynexi, kuin Apostoli Pawali oli, joka tunsi ja tunnusti itsensä sixi suurimmaxi syndisten seasa (1 Tim. 1: 15.) Koska hän sillä tawalla tunde itsensä, niin hän myös oikein tunde syndinsä: ja hän oppi silloin kokonansa toisella tawalla tundemaan syndinsä rangaistuxen, Lain kirouxen, Jumalan wihan, kuoleman ja kadotuxen. Silloin hänen omatundonsa saapi koetella, ettei hänen tietonsa enää ole kuollut. Se eläwä synnin tundo ja tieto ei tosin koske uskon olendoon ja luondoon; mutta se on mahdotoin, että saada uskoa ennenkuin tullan itsiänsä tundemaan ennen kuin kaikki, hengellinen ylpeys tukahutetan, kaikki hywä ajatus omasta mahdollisudesta alas painetan, ja me niin tulemme oikein hengelliseisti köyhixi, josta kohta enämmin on puhuttawa.

§. 21. Että tuta JEsusta, on uskon erinomainen ja kaikkein etuisin tieto. Meidän pitä tundeman Händä Hänen Personansa wirkainsa ja tilainsa puolesta, mutta erinomattain on uskon welwollisus, että tuta Hänen loppumatoinda armonsa, Hänen rakkauttansa ja armahtawaista sydändänsä köyhiä syndisiä wastan, Hänen sowindonsa päälletarkoitusta, luondoa ja woimaa lunastamaan koko sitä langennutta ihmisen sukukundaa, niin että Häneä ainoasa ja ei yhdesäkän toisesa on nyt langennuille syndisille autuus ersittäwä ja löyttäwä; ja ei ole muuta nimeä Taiwan alla ihmisille annettu, josa meidän pitä autuaxi tuleman (Apost. T. 4: 12.) Ja koska tämä tieto tulee eläwäxi yhdesä sielusa; niin tulee hän myös enämmin ja enämmin köyhäxi hengesä. Hän tulee köyhemmäxi ja köyhemmäxi, jo-

ta enämmin hän oppi JEsusta tundemaan. Jota suuremmaxi JEsus tulee hänen tiedosansa; sitä halwemaxi ja huonommaxi tulee hän itse mieleståns, hawaitesansa, että hänellä on kaikki JEsuxesa ja ei mitän itsesänsä, joka kelwollinen olla taita wanhurskauteen ja autuuteen. O! jos ihmiset, ne ylpiät ihmiset tundisit JEsuxen oikein, kuinga pian kaikki korkiat ajatuxet heistä itsestänsä silloin raukenisiwat tyhiään, ja he pitäisit itsensä, niinkuin Apostolista Pawalista wasta sanottin, suurimbana syndisten seasa eikä luulis heitänsä, omain töidensä suhten yhtän paremmaxi, kuin ne suurimmat pahantekiät; sillä waikka he jotain siwollisemmasti elänet olisit, kuin senkaltaiset julki-jumalattomat synnin orjat, eikä niin paljon pahaa tehnet Jumalata, lähimmäistä ja itsiänsä wastan, kuin he; niin he kuitengin tietäwät, että wanhurskaxitekemisesä ei menetellä syndisten kansa heidän töidensä jälken. Siinä katsotan kaikki syndiset yhdenkaltaisixi, ja tulewat niinkuin Jumalattomat wanhurskaxi tehdyxi (Rom. 4: 5, 6); niin että se hywä, kuin joku ennen tehnyt on, jos se wielä olis tuhansin kerroin suurembi, kuin se on, ei lueta hänelle mixikän eduxi ja wanhurskaudexi (1 Cor. 4: 4.); ja se paha, kuin joku ennen harjoittanut on, joko se enämbi olla mahtais, kuin sanda meresä, ei kuitengan lueta hänelle wiaxi ja kadotuxexi. (2 Cor. 5: 19. Jesa. 1: 18.) Sillä JEsus, ja mitä JEsus on tehnyt ja kärsinyt tygöluetan täsä niin hywin yhdelle syndiselle, kuin toisellekkin (Rom. 3: 24. 27.) jonga tähden myös on mahdotoin, että tällä muotoa JEsusta tuta, ja ei siinä siwuisa tuta, huomita ja lukia itsensä sixi suurimmaxi syndisten seasa. (Phil. 3: 8.) Koettele sinua nyt, Rakas Sielu, sen jälken kuin sanottu on, jos sinä JEsusta tunnet. Sinä sanot,

että

että sinä tunnet Hänen. Ongo sittä sinun Wapahtajas tundo saattanut, Hänen ylinänsä suurexi, sinun itses wähäxi, halwaxi ja köyhäxi, ja niin köyhäxi, että sinä luet itsiäs sixi suurimmaxi syndisten seasa, ja et ajattele, että sinua pidetän Jumalan edessä, wanhurskauttamisen suhten mitän parembana, kuin he? Sinä wastat: kaikkea tätä tiedän minä hywin. Mutta kuka tiesi, ettäs ainoastans olet tästä asiasta jotain lukenut Bibliasa eli muisa Kirjoisa, eli kuullut siitä muilda puhuttawan; mutta sinun sydämes pohjalla taita asia löytä toisen kaltaisexi; sentähden koettele sinun salaisia ajatuxias, niin sinä saat hawaita, mikä ajatus on eläwämbi sinun sielusas, taikka se, että sinä pidät itsestäs jotain koska sinä ajattelet sinun tekois, sinun hywäin liikutustes, sinun kyneles, sinun hartaudes, sinun Jumalan pelkos, sinun hywän sydämes päälle; eli että sinä tulet itse mielestäs aina köyhemmäxi ja huonommaxi, ajatellesas JEsuxen päälle. Tästä JEsuxen tiedosta ja tunnosta, joka koskee eli waditan uskoon, olis wielä paljon sanomista; mutta minä tahdon ainoastans tygöpanna tämän muistutuxen: että se on toinen asia, että tuta yhtä parantajata, koska ei sairasna olla, ja händä niin muodon ei tarwita: ja toinen, että tutta händä suurimmasa kuoleman hädäsä, koska ollan kuoleman kielisä, ja kuolemata hämmästyrellä nähdän silmäinsä edessä. Ei tätä wertausta ole waikia että sowitta uskon tiedon päälle. O! se suloinen sanoma (Jesa. 52: 7,) ja se siitä käsitetty tieto JEsuxesta, Hänen sowinnostansa, Hänen wanhurskaudestansa, Hänen armostansa ja rakkaudestansa, Hänen sydämestänsä, joka rakkaudesta ja laupiudesta halkee, teke eri wa kutuxen yhdessä sielusa, joka on ylösherätetty ja tullut saatetuxi hätään ja ahdistuxeen, Jumalan wihan,

Lain kirouxen kuoleman ja kadotuxen tunnon ja pelwon kautta; ja yhdeſä ſieluſa joka ſuruttomudeſanſa luke ſitä jotain Ewangeliumiſa; Jos ſinä oikein ja eläwällä tiedolla tundiſit, kuinga HERRa, hywä rakas, Pitä ſurun ſieluiſeſt, Rakkaudeſt raukeiſit Jtkuun, ett' niin ikäwöitſe Jſo, jano ja himoitſe (Suom. W. K. 249: w. 5.) O! mingätähden ei ole ſiis Sinun tiedollas JEſuxeſta tämä waikutus ſinun, ſydämeſäs? koſka ſinä ſanot, että ſinä tunnet Hänen. Mutta ei, ſinä et tunne Händä, koſka tieto ei liikuta ſinua, ei wedä ja raiwuta ſinun ſydändäs ja tee ſitä palawaxi. Koſka JEſus itſe ſanoo: Tämä on ijankaikkinen elämä, että he ſinun ainoan totiſen Jumalan tundiſit ja jongas lähetit JEſuxen Chriſtuxen (Joh. 17: 3,) ja Pawali kutſuu tämän HERRan JEſuxen tundemiſen ylönpaldiſexi (Phil. 3: 8,) ja kutſuu me Chriſtityt, joilla tämä tieto on walkeudexi HERRaſa (Eph. 5: 8.), niin on ſitä päätettäwä, millinen tämä uſkon tieto olla pitä. Mutta että tämä JEſuxen, tundeminen ennen wanhurſkauttamiſta ei tule niin ſuurexi, kuin ſe taita tulla täſä elämäſä; waan kaſwaa ja liſändy enämmin ja enämmin wanhurſkauttamiſen tilaſa: on ſitä kuin ſanottu on, kuin myös uſkowaiſten koettelemuxeſta, ja moneſta Raamatun paikaſta ſelwäſti nähtäwä. (2 Pet. 3: 18. Col. 1: 10.)

Uſkon Suoſtumuxeſta.

§. 22. Me merkitſemme nyt 2: ſexi, että autuaxi tekewäiſeen uſkoon waditan ſuoſtumuſta ja ylitſe woittamuſta niiſtä totudeiſa, kuin ymmärys, tiedon kautta on käſittänyt. Tämä ſuoſtumus kutſutan Raamatuſa, että waſtan otta Jumalan ſanaa: Se

on

on totinen sana, ja kaiketi mahdollinen otta wastan (1 Tim. 1: 15,) se on, suostua siihen, ja uskoa sitä. Se kutsutan myös, että wastan otta Jumalan todistuxen: Jos me ihmisten todistuxen otamme, niin on Jumalan todistus suurempi, sanoo Johannes 1 Kir. 5: 9. ja ulos panee seurawaisissa sanoissa tämän suostumuxen näillä sanoilla, että uskoa Jumalata, ja uskoa Jumalan todistusta, se on: pitä sitä epäilemättö mästi totena, kuin Jumala sanasansa todistaa. Että uskoa Jumalata ja uskoa JEsusta on niin myodon toinen asia kuin että uskoa Jumalan päälle ja uskoa JEsuxen päälle. Se jälkimäinen koskee uskalluxeen, ja asuu tahdosa, mutta se edellinen koskee ymmärryxeen, ja kutsutan uskon suostumisexi. Siitä luetan Ewangeliumisa että Kuningan mies uskoi sanan, jonga JEsus sanoi hänelle.

§. 23. Monella niiden seasa, jotka Christityxi kutsutan, ei ole wakutusta taiwallisista totuxista. Niistä emme nyt puhu; sillä, meidän aikomisemme ei ole tällä erällä, että puhua epäuskosta ja sen osista. Moni luulee hänellänsä olewan wakutuxen ja yliteswoittamisen, mutta sen hän teke ilman syytä ja perustuxeta, ja ei tiedä, mingätähden hän uskoo. He uskowat totutta sen suhten että heidän wanhembansa owat sitä uskonet, ja he owat totuden opissa ylöskaswanet, josta seuraa, että jos he olisit yhdessä exywäisessä opisa ylös kaswatetut, niin he myös sengin uskonet olisit. Edeldäpäin käsitetyt luulot owat siis heidän uskonsa perustus: ja senkaltaiset luulot, lapsudesta juurtunet, ei niin huokiasti poiswieroiteta, sittä kuin tawaxi ja wälttämättömäxi tarpellisudexi tullut on, että uskoa sitä, kuin wanhemmat, opettajat ja

muut

muut ihmiset uskowat. Wahwembata perustusta ei heillä ole uskollensa, ja muutamat ei selkiästi tiedäkkän, mitä se on, kuin he uskowat Senkaltainen usko löyty suurimman osan tykönä. Monella on kuitengin jotain paremmin perustettu ylitse woittamus ja usko, mutta, ei sekän lewäjä wahwemman perustuxen päällä, kuin muutamain senkaltaisten todistusten päällä, joita he owat kokoon etsinet ja waikialla perännajattelemisella ulostutkinet. Niin muodon on usko ainoastans yxi paljas ajatus heidän pääsänsä joka on kuollut, ja samasta laadusta, kuin heidän tietonsakin. Tämä heidän ylitsewoittamisensa ja uskonsa, ei ole kuitengan, itsesänsä kelwotoin ja hyljättäpä; mutta se puuttu sinä, joka puuttu heidän tiedossansakin, nimittäin, että ne aututeen ja armon järjestyxeen koskewaiset totudet, tulewat koettelemuxen kautta wahwistetuixi. Tämä wahwistus koskee Jumalan Hengen lukitsemiseen ja woitelemiseen (Eph. 1: 13. 2 Cor. 1: 21, 22. Joh. 2: 20, 27. 2 Pet. 1: 12), josta myös JEsus itse puhuu: Joka Hänen todistuxensa otti wastan, se päätti Jumalan olewan totisen (Joh. 3: 33), sillä Pyhä Hengi on se, joka johdatta meitä kaikkeen totuteen (Joh. 16: 13), ja kuljetta meitä askele askelelda parannuxen tiellä; ja koska me sillä tawalla ei ainoastans opi tundemaan totuutta oman koettelemuxen kautta, Jumalan sanan jälken, ja tygö omistamisen kansa itsemme päälle (§. 18.); ja totuus myös tulee tämän kautta wahwemmaxi, ja enämmin epäilemättömäxi ja päälleluotettawaxi; niin tämä totuutta wahwistamisen muoto, epäilemätä koskee ja kuuluu Jumalan Hengen woitelemiseen, lukitsemiseen ja kiinnittämiseen. Moni yxinkertainen Christitty ei woi taiwallisten totuuten sywän perännajatuxen ja tunnon kautta, osotta

sen

sen todexi, kuin hän uskoo. Hän uskoo ainoastansa Jumalata Hänen sanansa päälle. Hän uskoo, sillä Jumala sen on niin sanonut, ja hän on itse koetellut totuden sillä tawalla, kuin Jumala, sanasansa puhuu. Sentähden pitä hän itsensä kiinni siinä. Ja jos hän kuulis edes toutawan ne wäkewimmät epäilyxet sitä wastan, joita ei hän woi wastustaa ja tyhiäxi tehdä; niin hän sittengin uskoo, mitä hän Jumalan sanan jälken on koetellut todexi. Yxi senkaltainen wakutus ja ylitsewoittamus waaditan erinomattain uskoon, ja siitä puhuu JEsus näisä merkelliisiä sanoisa Johannexen tykönä: Jos joku tahtoo tehdä Hänen tahtonsa, niin hänen pitä tietämän tästä opista, jos se on Jumalasta, eli jos minä itsestäni puhun. (Joh. 7: 17). Nämät JEsuxen sanat pitä niin ymmärrettämän, että jos jolle kulle olis työläs että Jumalan sanan totuxista saada wakutusta, hän käsittäkön sen yxiwakaisen aikomisen, että anda itsensä johdatta siinä järjestyxesä, kuin Jumala sanasansa eteen kirjoitta, parannuxeen, uskoon ja pyhittämiseen; niin että hän siinä on Jumalan tahdolle kuuliainen; niin pitä, hän itse tundeman, ja, oman koettelemuxen kautta hawaitseman, jos Jumalan sana, on tosi eli ei. Että tällä muotoa tulla wahwistusta ja ylitsenwoittamusta saamaan, se on parembi ja ulottuwaisembi, kuin että sywän perän ajatuxen kautta ongia ja tutkia Jumalan sanan totuden todistuxia, ilman huoletta että Jumalan sanaa noudatta ja seurata. Yxi ylitsewoittamus, joka niin koettelemuxen, ja oman tietämisen kautta wahwistetan, on se, joka uskon, suostumisesa oikein löytyä pitä. Yxi senkaltainen usko pysyy wahwana, koska muiden usko, joka on perustettu, sulain ulkonaisten todistusten päälle, huistuu ja kaatuu. Ja koetelkon kukin itsensä,

jos

jos hänen uskonsa ylitsenwoittamus on näin perustettu.

§. 24. Se joka uskottaman pitä, on autuden, tundo yhteisesti, ehkä ei kaikki yhtä likeldä, niinkuin tiedosta sanottu on (§. 19) koske uskon luondoon ja laatuun, mutta ei sitä kuitengan saada kieltä eli epäilyxen kautta hyljättä. Lain oppi ei, tarkasti puhuin koske uskoon; mutta, Lakia pitä kuitengin uskottaman, niinmuodon kuin ilman sitä ei taida kukan tulla syndiä (Rom. 3: 20, 7, 9,) ja sitä sywää turmelusta tundemaan, johon syndinen on luonnostansa upotettu: seurawaisesti ei taida myös kukan ilman sitä, tulla hengellisesti köyhäxi, paitsi kuta ei ikänäns ole mahdollinen saada ja tallella pitä uskoa. Sillä terwe ei tarwitse parandajata waan sairat. Sentähden pitä totisesti jokainen, joka tahtoo uskon saada, ensin etsimän wakutusta ja ylitsen woittamusta hänen wiheliäisydestänsä, suuresta turmeluxestänsa, welastansa ja rangaistuxestansa: senkaltaista ylitsewoittamusta nimittäin, ettei hän enä holho tykönänsä jotain hywää ajatusta itsestänsä että hän jollain muotoa kelpaisi Jumalalle töidensä tähden ehkä kuinga hywät ja jalotkin, ne ihmisten silmisä olla mahdaisit. Jos tämä hengen köyhys, eli wakutus omasta tyhjydestä, ilman JEsuxeta, tulis oikein eläwäxi ihmisten sydämisä: jos he nille määrille päästisit, ettei he niin paljo muiden neuwomisen, kuin paremmin oman koettelemisen ja sen päälle perustetun sisällisen wakutuxen kautta taitaisiwat sanoa: Ilman JEsust tulen hukkaan: Ilman armoi JEsuxen Sydän saa ahdistuxen; Ilman Händ ei auta kukan Suom. W. K. 134: 2.), o kuinga pian silloin heidän sydämensä taipuis JEsusta ikäwöitsemään, JEsuxen perän kysymään?

mään? mutta heildä puuttu oikia ja ulottuwainen wakutus synnin turmeluxestansa. Se hawaitan kyllä niistä korkioista ajatuxista, kuin heillä owat itsestänsä. Tämä ylitsewoittamus meidän turmeluxestamme pitä oleman niin luja, niin selkiä ja wahwa, niin eläwä, kuin sekin wakutus on, joka saadan niistä asioista, kuin omin silmin nähdän, ja omin käsin koetellan; sillä synnin turmelus on meidän sydändämme, meidän lihaamme, meidän jäseniämme niin läsnä, että me sen taidamme nähdä ja ikänäns kuin käsin ruweta siihen. Emme kiellä, että yhdellä suruttomalla syndisella on tämä ylitse woittamus monesta synnistä; sillä hän syndiä teke joka päiwä ja hawaitsee sen, waikka ei hän kuitengan sillä muotoa äkkä sydämensä kauhistusta, kuin ylösherätetyt sielut. Mistä se siis tulee, ettei hän tunne mitän liikutusta siitä? Jo että ohitsemennä muita syitä, tulee se myös siitä, ettei hän usko Lain uhkauxia. Jumala uhka rangaista, mutta ei hän usko, että uhkaus tulee täytetyxi hänen päällensä. Minä tosin tiedän, että hän aiko päästä rangaistuxesta JEsuxen tähden, niinmuodon kuin hän luule uskowansa Hänen päällensä; mutta koska Raamattu huuta händä wastan ja todistaa, ettei hänellä ole uskoa, niin kauwan kuin hän ehdolliseesti syndiä teke, niin ei hän tiedä mitän muuta neuwoa, kuin sitä, ettei hän usko sen toden olewan. Jos kaikki, jotka nyt owat kadotuxeen pois mennet, olisit uskonet Lain uhkauxia, että nimittäin heille käteen käymän piti, niinkuin se nyt käynyt on; niin he epäilemätä olisit ahkeroinet, saadaxensa yhtä eläwätä uskoa, ja ei niin kauwan itsiänsä pettänet tyhjällä uskon luulolla; mutta ei he ole uskonet sitä. Ymmärrä siis tästä rakas Christitty, mikä wahingo siitä seura, koska ei Lain oppia ja sisällepitoa

toa uskota. Tämä usko ja ylitsewoittamus omasta turmeluxesta ja Lain uhkauxista, ei tosin koske niin kuin sanotu on uskon luondoon ja olendoon; mutta se autuaxitekewäinen usko, ei taida meisä ylös tulla, jos ei sillä tawalla ensin Lakia uskota.

§. 25. Mutta se suostumus ja ylitsewoittamus, joka likin koskee siihen autuaxi tekewäiseen uskoon, seisoo siinä, että me uskomme Ewangeliumin lupauxet ja todistuxet JEsuxesta, Hänen yxinkelpawaisesta sowinnostansa, Hänen armostansa, ja armahtawaisesta rakkaudestansa, jonga suhten ei Hän taida yhtän sielua heittä ulos, joka tulee Hänen tygönsä (Joh. 6: 37.) ja muuta senkaltaista kuin Ewangeliumi JEsuxesta edesasetta. Nämät Jumalan todistuxet JEsuxesta; nämät lupauxet elämästä JEsuxesa, wanhurskaudesta, syndein andexi saamisesta, autudesta JEsuxesa, pitä, wastanotettaman, ja tulewat myös totisesti uskolda wastanotetuxi wahwalla ja lujalla suostumisella ilman epäilystä. Sillä tätä waati Apostoli Pawali uskoon koska hän sanoo: että usko ei näkymättömistä epäile (Hebr. 11: 1); jonga tähden hän myös mainitsee, niinkuin yhtä merkillistä Abrahamin uskon omaisutta, ettei Hän epäillyt ensingän Jumalan lupauxesta epäuskolla; waan oli wahwa uskosa ja andoi Jumalalle kunnian. Ja oli täydellisesti wahwa siitä, että mitä Jumala lupaa, sen Hän myös woi tehdä. (Rom. 4: 20, 21.) Usko ja epäilys seisowat täsä päällekatsannosa toinen toisensa wastan; niin että sillä, joka epäilee ei ole uskoa. Hän tulee työlästi uskalusta käsittämään, ja niin kauwan kuin epäilys hänessä on suurembi kuin usko, niin se elawäxi tekewäinen usko ei taida hänesä ylös tulla. Mutta joka epäilee, se on meren aallon kaltainen, joka tuulelda ajetan ja liikutetan Epäilewäinen mies horjuu kaikisa hänen

hänen teisänsä (Jac. 1: 6, 8), sanoo Apostoli Jacob.

§. 26. Tätä ei pidä meidän kuitengan kowin lawialle ulos lewittämän, ettei joku ylösherätetty, lewotoin ja kiusattu sielu, tulis armoistuimen tykyä pois karkoitetuxi, sen suhten, ettei hän, taida wastan otta Ewangeliumin todistuxia ja lupauxia niin täydellä ja epäilemättömällä suostumisella, kuin hän soisi. Hän kilwoittelee ja soti epäilyskänsä wastan; Hän huuta ja rukoile kyynälden kansa sanoden: HERra minä uskon, auta minun epäuskoani (Marc. 9: 24); hän huokaa heikkoudensa ylitse; hän tahtoo kernahasti uskoa ja se teke hänelle mielipahaa, että hänen pitä otella senkaltaisen epäilyxen kansa, jonga kautta se näkyy hänelle, niinkuin hän tahdois tehdä Jumalan walehteliaxi, ja pitäis sen epäluulon hänestä, ettei Hänen sanansa ja lupauxensa oliskan päälle luotettawat. Jos nyt tämä hänen epäilyxensä olis ehdollinen, niin se totisesti olis waarallinen ja kadottawainen; mutta että se ei ole ehdollinen, niinkuin epäuskoisten tyköna, joka on mahtäwä hänen lewottomudestansa ja murhestansa sen yli, hänen kilwoituxestansa ja kamppauxestansa sitä wastan; ja niin kauwan kuin usko soti, niin ei se ole ylitse woitettu; ja niin kauwan ei se myöskän ole joku epäusko; waan yxi epäuskon kansa kilwoittelewainen usko; eli niinkuin JEsus sanoo: yxi heikko usko; sillä koska Petari JEsuxen sanain päälle astui ulos hahdesta, ja käwi wetten päälle, että hän JEsuxen tygö olis mennyt; niin on se tosin silminnähtäwä, että hän uskoi JEsuxen sanat, niinmuodon, kuin hän rohkeis, anda itsens wetten päälle: mutta niin pian kuin hän rupeis wajomaan, rupeis hän myös epäilemään. Silloin tarttui JEsus häneen ja sanoi hänelle: o sinä

heikko uskoinen, miksis epäilit (Matth. 14: 31)? JEsus ei sanonut: sinä epäuskoinen, waan, sinä heikkouskoinen. Tätä ei pidä kuitengan jongun epäuskoisen joka epäilee Jumalan sanasta, Jumalan todistuksista ja lupauksista, wäärin käyttämän surutto-muden tuexi. Niin kauwan kuin hänen epäilyxens on ehdollinen, joka siitä on ymmärrettäwä, ettei hän murehdi sen yli, eikä kilwoittele sitä wastan; niin tämä lohdutus ei häneen koske; waan se on ainoastan-sa heikkouskoisille aiwottu jotka sen päälle työtä te-kewät, ja sen perään purkiwat, että heisä yxi lu-ja ja epäilemätöin suostumus ylöskäwis, mutta joka ei kuitengan tahdo niin hywin menestyä, kuin he tahtoisiwat. Kuin me asian peränajattelemme, rak-kat Christityt; niin ei se ole niin kummakan, että meidän uskomme ja ylitsewoittamisemme toisinansa, ehkä meidän tahtoomme wastan, huojuu, ja ei ole ai-na yhtä epäilemätöin ja luja; sillä se, jota meidän uskomme wastanotta, ei ole näkywäisesti läsnä, waan näkymättömästi. Autuuden perustus ei ole meisä itse-sänimä, waan JEsuxesa Christuxesa. Händä emme näe: sillä me waellamme uskosa ja en katsomisesa (2 Cor. 5: 7.) Hänen wanhurskautensa Hänen kär-simisensä, Hänen kuolemansa, Hänen ylös nousemi-sensa, Hänen täydellinen maxonsa ja muuta senkal-taista, josta Jumalan sana todistaa, emme näe sillä ei täsä mailmasa ole katsomisen tila. Täällä, emme ole autuat katsomisesa, waan toiwosa, mutta jos toiwo näkyy, niin ei se ole toiwo; sillä kuinga joku taita toiwoa jonga hän näke (Rom. 8: 24)? Täällä kuuluu sentähden niin, kuin esipuhesa mai-nittin: autuat owat ne, jotka ei näe ja kuitengin uskowat. Mutta jos me uskomma ilman näkemätä, niin on selwä, että meidän uskomme ei taida olla niin wahwa, kuin silmännäkö ja katsominen on. §. 27

§. 27. Koska usko ennättä saada yhden tunduwaisen woiton kaiken epäilyxen yli; niin on se toisinansa, niinkuin sillä olis yxi näkö ja katseminen, niinkuin ennen mainittu on. Raamattu näyttä ja todistaa sitä usiammasa paikasa. Apostoli Pawali sanoo Galatalaisista, että heillä, ennen kuin he wääriltä wieteldin, oli ollut niin luja wakutus JEsuxesta, ja olit niin wahwat uskosa, niinkuin JEsus Christus olis ollut kirjoitettu heidän silmäinsä eteen; niinkuin he hänen nähnet olisit, ja niinkuin Hän heidän seasansa ristinnaulittu olis (Gal. 1: 3.) Sama Apostoli todistaa myös Mosexesta että hän uskon kautta ripsui häneså, jota ei hän nähnyt (se oli JEsus, se ulosluwattu Meßias) niinkuin hän jo olis hänen nähnyt (Hebr. 11: 27). Ja jos me omasta koettelemuxestamme, waarinotamme; niin on meidän uskomme niinkuin yxi näkö ja katseleminen, ehkä ei kaswoista kaswoihin; mutta me olemme niin wahwat koko Ewangeliumin sisälle pidöstä, että me mieleemme johdatamme JEsusta, ikänäns kuin Hän juuri seisois meidän silmäimmä edeså ja niinkuin me Hänen näkisimme Gethsemanesa, Golgatasa, haudasa, haudasta ylähällä, ja nyt taiwaisa Majestetin oikialla puolella korkeuxis. Hän pyöri meidän silmäimmä edeså, niinkuin Hän on kunniasansa, ja Engelit ja pyhät Hänen ymbärillänsä jotka mahan langiawat ja kumarten rukoilewat Händä, heittäwät heidän Kruununs istuimen eteen ja sanowat suurella äänellä: Karitsa, joka tapettu on, on mahdollinen ottamaan woiman ja rikkauden ja wiisauden, ja kunnian ja kiitoxen ja siunauxen (Ilm. K. 4: 10. 5: 11, 12). Ja waikka Hän on korgotettu senkaltaiseen kunniaan, niin me näemme Hänen kuitengin ulos ojettuin käsiwarten kansa meidän wai-

waisten ihmisten puoleen maan päällä. Tämä hengellinen katseleminen teke, että meidän uskomme urholliseſti woitta kaiken epäilyxen, niin että kaikki lupauxet owat niin Hänessä ja owat Amen Hänessä (2. Cor. 1: 20). Ne tulewat niin wahwaxi ja lujaxi niin kuin ne olisit walalla wahwistetut ja kiinitetyt: ja JEſus seiſoo alati meidän silmäimmä edeſä. Ei yxikän hetki mene ohitſe ettemme ajatuſtemme kansa ole Hänen tykönänsä, joka on meidän rakkaudemme ylimmäinen päämäärä. O! kuinga ilahuttawa ja kallis asia on se, että niin uskoſa katsella Händä, ja olla wakutettu Hänen kallin sowinnonsa ja anſionsa woimasta ja arwosta. Mutta ehkä tämä uskon katseleminen on toiſinansa aiwan wahwa, niin on se kuitengin, niinkuin sanottu on, ei niin wahwa kuin katſominen kaſwoiſta kaſwoihin, joka on tallelle pandu HERran walituille taiwaisa; mutta ei meille ruumiiſa waeldaiſamma. Sentähden rakkat Chriſtityt, tytykämmä täällä ſihen, että me näemme JEſuſta sanaſa ja Hänen lupauxiſansa. Wastanottakam ne, uſkokam niitä ja älkämmä epäilkö. Jos tapahtuiſi, että tämäkin näkeminen toiſinansa tulis heikoxi, ja ei aina olis yhtä wahwa ja selkiä, niin muiſtakamma, että me nyt olemme waelluxen alla walkeuden majoihin, ja että en me taida niinkuin matkamiehet, joiden uſein tulee pimiäin laxoin läpi waelda, parembata odotta, ennen kuin me tulemme kotia Iſän maallemma.

§. 28. Että me tämän aſian uskon ſuoſtumiſeſta ja ylitſewoittamiſeſta ſitä paremmin käſittäiſimme; niin me waarinotamme, että me taidamme kahdella tawalla ſuoſtua, uſkoa ja wastanotta Jumalan todiſtuxia ja lupauxia JEſuxeſta Chriſtuxeſta ja autu-

deſta

desta Hänesä. Ensixi, yhteisesti; ja sittä erinomaisesti, eli sowittamisen kansa itsemme päälle. Se edellinen usko ei ole kyllä, sillä se taita ei ainoastans yhdellä suruttomalla syndisellä olla (Ap. T. 26: 28), waan myös itse perkelelläkin, joka niinkuin Apostoli Jacob sanoo myös uskoo, että Raamattu on tosi (Jac. 2: 19); seurawaisesti, että Jumala on Christuxesa sowitettu; että JEsus on lunastanut ihmisen sukukunnan, j. n. e. Mutta perkele ei taida uskoa sitä sowittamisen kansa itsensä päälle, että hän myös olis lunastettu: että Jumalan lupauxet häneengin koskiswat. Ei, sitä ei hän taida uskoa, sillä hän tietä, että, se ei ole tosi: Sentähden waditan epäilemätä uskon suostumiseen, että me uskomme Ewangeliumin sanat ja lupauxet sowittamisen kansa itsemme päälle, niin että me ei ainoastans taida sanoa niinkuin Pawali: Se on totinen sana, ja kaiketi, mahdollinen otta wastan, että Christus on tullut mailmaan syndisiä wapahtamaan, waan taidamme myös sowittamisen kansa itsemme päälle tähän tygöpanna ne seurawaiset sanat: joista minä suurin olen (1 Tim. 1: 15). Se tahtoo niin paljo sanoa minä olen myös yxi niistä syndisistä, joita JEsus on tullut mailmaan että wapahtamaan: waikka minä olen se suurin niiden seasa; niin minä kuitengin olen yxi niiden seasa, ja sentähden en ole minä ulossuljettu JEsuxen lunastuxesta, JEsuxen rakkaudesta ja armosta. Sentähden ja niinmuodon kuin JEsuxen ristinnaulitseminen, JEsuxen piina, kuolema ja ylösnouseminen, JEsuxen ansio ja wanhurskaus on minun tähteni tapahtunut ja minulle hywäxi; niin on myös minulla, ja, itse minulla yxi JEsuxelda ansaittu oikius, että sen ijankaikkisen elämän saada. Ja tämä erinomginen usko sowittamisen kansa itsensä päälle, on

aiwan paljon eroitettu siitä, että ainoastans yhteisesti uskoa Raamatun todexi. Sentähden sanoo myös Propheta Jesaias, ettei muut taida käsittä uskalluxen sydämesänsä, ja turwallisesti lähestyä JEsusta, kuin ne ainoastans, jotka sowittamisen kansa itsensä päälle taitawat uskoa ja sanoa: HERra on minulla, ota waari, minulla wanhurskaus ja wäkewys: Senkaltaiset tulewat Hänen tygönsä (Jesa. 45: 24).

§. 29. Nyt on se kyllä tosi, että myös jokainen ulkokullattu, jolla ei kuitengan eläwätä uskoa ole, taita päällensä sowitta Ewangeliumin lupauxet, ja uskoa, että JEus myös on hänengin edestänsä ristinnaulittu, kuollut ja ylösnosnut; että Jumala tahtoo myös JEsuxen tähden andexi anda hänelle hänen syndinsä, olla hänelle armollinen, tehdä händä wanhurskaxi ja autuaxi, i. n. e. Tätä kaikkia taita yxi ulkokullattu uskoa; sillä hän uskoo sitä luulosansa, sowittamisen kansa itsensä päälle, ja tulee siitä enämmin suruttomaxi, uskottain itsensä, että hänellä on se autuaxitekewäinen usko, mutta että häneldä puuttu uskon kolmas osa, joka on uskallus, sen hän kohta saapi löytä, koska me siitä tulemme puhumaan; jos ei hän warsin mielisuosin tahdo itsiänsä pettä: Mutta nyt, mitä tähän hänen ylitsewoittamiseensa Ewangeliumin totuxista sowittamisen kansa itsensä, päälle ensin tulee; niin ei ole tämäkän hänen uskonsa oikia ja totinen; sillä ei ole sillä Hengeä ja elämätä: Se on ainoastans yxi kuollut ajatus hänen pääsäns, josta hänen sydämensä ei tunne yhtän liikutusta, ei taipumusta, ei woimaa, ei wetämistä. Jos yxi pahentekiä, joka on kuolemaan duomittu, ja on kuullut, kuolemansa duomion edesänsä luettawan, ja on juuri täydellisesti wakutetu siitä, että hänen pitä kuoleman, saapi sillä samalla kuulla sen suloisen sanoman, että yxi toinen on

luna-

lunastuxen hinnan hänen edestänsä andanut, että duomari tahtoo tätä sowittamista hywäxi otta, ja päästää händä wapaxi kaikesta rangaistuxesta jos hän waan itse tahtoo; niin mahtaneko hän kuulla ja wakutuxen kansa uskoa tätä tarittua armoa ilman jongun liikutuxen ja taipumisen tunnota tahdosa eli sydämesä? Ei, totisesti ei. Niin owat myös asiat yhden syndisen, omasa tunnosansa sidotun ja duomitun, ja kuolemansa duomiosta wakutetun sielun kansa, koska hän Ewangeliumista saa kuullaa, ja alka sowittamisen kansa itsensä päälle, uskomaan että JEsus on lunastuxen hinnan andanut hänen hengensä edestä: että Jumala on wastanottanut JEsuxen sowinnon, ja ei ainoastans tahdo päästää, waan myös kohta päästää händä irrallen, jos ei hän itse seiso sitä wastan. Ei hän taida millän muotoa uskoa sitä eläwän wakutuxen kansa, jos ei hän siinä siwusa tunne siitä jotain woimaa, taipumista ja liikutusta sydämesänsä. Ongo sinungin kansas niin, rakas sielu, koska sinä sanot uskowas sowittamisen kansa itses päälle? Mingä liikutuxen taipumisen ja woiman löydät sinä sydämesäs? Koska Josephin weljet palaisit Egyptistä, ja ilmoitit isällensä, että Joseph wielä oli elosa, ja oli koko Egyptin maan herra, niin me luemme, että Jacobin sydän hämmästyi, ja ei tainnut muutoin olla, sillä ei, hän uskonut heitä. Niin kauwan kuin ei hän uskonut pyshi hän ahdistuxesansa. Mutta kuin hän näki waunut, jotka Joseph, oli lähettänyt händä tuomaan, ja tuli niin muodon täydelliseti wakuteruxi siitä, että Joseph oli elosa, niin seisoo, että hänen hengensä wirkoisi, ja että hän sanoi: nyt minulla kyllä on, että minun poikani Joseph wielä elää: minä menen händä katsomaan, ennen kuin minä kuo-

len (1 Mos. K. 45: 26, 27, 28). Nyt sinä uskot, niin kuins luulet, eläwän wakuutxen kansa, että sinun weljes JEsus wielä elää; että Hän on woittanut kaikki sinun wihollises sinulle hywäxi, ja on nyt HERRa taiwaisa, ja Hänen armo waldakundansa yli maan päällä, ja että niin muodon Hänellä on walda wapahtaa köyhiä syndisiä. Tätä sinä uskot, mutta ongo sinun henges, samati kuin Jacobin muinen oli wirwonnut sinun uskostas ja wakuutxestas? Ongo sinun sydämes sen kautta wäkewästi liikutettu ja ikänäns kuin wastuudesta elämään päässyt, ulospuhkee nyt: Minulla on kyllä: O! minä en kysy enän mingän perän: minulla on kyllä (Ps. 73: 25, 26); että minun weljeni JEsus elää: minä menen Händä katsoman; minä tahdon lähestyä Händä kaikella halulla ja ikäwöitsemisellä: minä tahdon syleillä Händä. Oletko sinä koetellut jotain senkaltaista että sinun wakuutxes wetä uskalluista myötänsä ja panee sinun sydändäs liikundoon JEsustas lähestymään? (Josta kohta enämmin on, puhuttawa). Mutta kuka tiesi, että sinun uskos ja ylitse woittamises on, niin kuin sanottin, ainoastans yxi kuollut ajatus sinun päässäs; yxi ajatus, jongas olet, niin kuin Lutherus sanoo, itselles tehnyt, lukeisas eli kuulleesas Ewangeliumia; yxi ajatus, joka on ollut aiwan huokia saadaxes, ilman kampauxeta ja kilwoituxeta; mutta tiedä se, että se eläwä wakutus ja ylitsewoittamus, sowittamisen kansa itsensä päälle, ei taida oman woiman kautta ylöstulla, jos se sen kaltainen olla pitä, kuin Jumala tahtoo. O! koska yxi sielu ensin tulee ylösherätetyxi ja tunde syndinsä, niinkuin tule: tunde muutaman kipinän Jumalan wihan tulesta omasa tunnossansa (sillä koko Jumalan wihan tulda kokonansa ei woi yxikän kuolewainen

kestää)

keſtää) tunde jotain Lain kirouxeſta ja näke kuoleman edeſänſä; niin ei ole ſittä enän niin huokia, että waſtan otta Jumalan lupauxia, ſowittamiſen kanſa itſenſä päälle, ja uſkoa, että ne häneengin erinomaiſeſti koſkewat. Se joka ſen koetellut on, hän tietä mitä ſe ſiſälländä pitä; ja erinomattain owat ne ſielut, jotka owat joutunet jolle kulle harhatielle, ollen tilaſa Lain alla kowutta nähnet, ennen kuin he owat tainnet uſkoa, tygöomiſtamiſella että Ewangeliumin lupauxet myös owat heille hywäxi. Sillä nyt owat he kiuſatuxi tullet niiden ajatuſten kautta, että JEſus ei ole kaikkia ihmiſiä lunaſtanut; nyt että heidän syndinſä owat ſuuremmat, kuin että ne heille anderi anda taittaiſin; nyt, että he owat syndiä, tehnet Pyhää Hengeä waſtan, ja että heillä niin muoton ei ole enä yhtän uhria syndein edeſtä (Hebr. 10: 26); toiſinans on heidän mahdottomudenſa tundo ajanut heitä oman työtä tekemiſen kautta jotain puhdiſtuſta etſimään, ennen kuin he mieleſtäns rohkenewat uſkoa, että lupaus on heille annettu, ja owat ſiis ſitäkin koetellet, että anda rahan ſiinä kuſa ei leipää ole, ja heidän työnſä, ſiinä kuſa ei ole rawindota (Jeſa. 55: 2). Toiſinans on joku muu aſia ollut, joka on liſännyt heidän waiwanſa, ſowittaiſanſa Ewangeliumin armolupauxia päällenſä: ja monelda owat uſtammat wuoſikaudet kulunet, ennen kuin he owat tainnet tulla yxinkertaiſeſti uſkomaan, että lupaus myös heihin koſtee. Sentähden olis hywä, jos ylösherätetyt ſielut, heidän ylösherättämiſenſä enſimäiſeſtä alusta, tahdoiſit totutta itſenſä, kiinnittämään ſilmänſä ja ajatuxenſa Ewangeliumin päälle ja ſen ſiinä ilmoitetun Wapahtajan päälle; ja niin ei yxinänſä yxin ja ainoaſtans pitä itſenſä lain alla, ettei heidän wiimeiſenſä pahemmaxi tulis, kuin enſimäiſet.

mäiset. Ei ole sittengän heille niin kewiä, että runneluun ja särjettyyn omantundoon wastanotta wakutuxen Jumalan armosta, sowittamisen kansa itsensä päälle; ei sittengän niin kewiä uskoa: kilwoitusta ja kamppausta uskonsa tähden ei taida sittengän yxikän wälttä. Jumala tehkön, että suruttomat syndiset tahdoisit panna tätä sydämensä päälle; ja ei pettä heitänsä kuollehella ajatuxellansa, jonga he pitäwät uskona. Mutta ilman sitä, kuin tästä nyt on sanottu; niin ota waari, mitä Apostoli Pawali sanoo: **Christuxen rakkaus waati meitä, että me sen niin pidämme, että jos yxi on kuollut kaikkein edestä niin he kaikki owat kuollet** (2 Cor. 5: 14). Mingätähden waati meitä Christuxen rakkaus? Jo, että me sen niin pidämme, niin uskomme, niin olemme ylitsenwoitetut, että Christuxen kuolema koskee meihin kaikkin: että me kaikki olemma kuollet, koska Christus kuoli meidän kaikkein edestä. Tämä usko ja wakutus Christuxen rakkaudesta on niin woimallinen, tahto Apostoli sanoa, että se waati ja pakotta sydändä; Sentähden, se joka ei tunne tätä suloista uskon, ja wakutuxen watimista sydämesänsä, niin hänen uskonsa ja wakutuxensa on ainoastans yxi kuollut ajatus; mutta yxi hengetön ja kuollut ajatus ei taida olla joku osa siinä eläwäsä uskosa. Koetelkon kukin itsensä, jos hänellä on joku eläwä, watiwainen, taiwuttawainen ja wetäwäinen wakutus, ettei hän itsens kuollehella uskolla pettäis

§. 30. Nyt puuttu tässä osasa uskon suostumisesta, että wastata sen kysymyxen päälle, jos sekin koskee uskon suostumiseen ja wakutuxeen, että minä uskon syndini olewan minulle anderi annetut ja olen warsin wahwa sen päälle, että minulla on se autuaxitekewäinen usko, seison armon tilasa ja olen wan-

hurskari

hurskaxi tehty, niin että minä wakaisesti Pawalin kansa taidan sanoa: minulle on laupius tapahtunut (1 Tim. 1: 16). Harwoilla sanoilla: Ongo se wahwa ja wakainen tieto, joka uskowaisilla on heidän armotilastansa, luettawa sen autuaxitekewäisen uskon suostumiseen? Että tämä wakainen ja wahwa tieto autudesta myös kutsutan uskoxi Raamatusa, sitä näkyy nämät Johannexen sanat todistawan: Näitä minä teille kirjoitin, jotka Jumalan Pojan nimen päälle uskotte. Tämän kautta ymmärtä Apostoli Pawali sitä autuaxi tekewäistä uskoa, joka löytyi hänen sanankuuliainsa tykönä; mutta ei he itse tiennet kyllä wakaisesti, jos heillä oli usko; sentähden oli tarpellinen, että Apostoli, joka ymmärsi koetella sitä, piti kirjoittaman heidän tygönsä, ja wakuttaman heitä siitä, että heillä oli usko, sen päälle, että he itse tietäisit, niin hywin kuin Pawalikin tiesi heistä, että heillä oli ijankaikkinen elämä, ja että he uskoiwat Jumalan Pojan Nimen päälle (1 Joh. 5: 13). Koska hän näisä wiimeisissä sanoisa nimittä: että Uskoa Jumala Pojan nimeen; niin näkyy, että hän sen kautta ymmärtä heidän wakuturxensa armotilasta ja autudesta; niinmuodoin kuin hän yhtenstroo tämän uskon kansa sen, että heillä oli ijankaikkinen elämä. Ja niin näkyy hän katsowan myös tämängin wakuturxen ja tietämisen yhdexi uskoxi. Mutta olkon tämän kansa, miten olla mahta, niin se kuitengin on wahwa ja epäilemätöin asia, että tämä usko ja wakuutuus ei aina löydy, kusa se autuaxitekewäinen usko jo on ylösnytetty, ja ei pidä sentähden yhtensekoitettaman sen suostumisen kansa, joka wälttämättömästi uskoon waditan; sillä se edellinen nimittäin usko, että me uskomme, se katsoo ja tarkoitta meidän wanhurskauttamistamme, meidän armoti-

motilaam, meitä itsiämme, jos ja kuinga lawialle me olemme andanet johdatta meitä siinä Jumalalda edes kirjoitetussa autuden järjestyxeså; jota wastan se jälkimäinen, eli se joka erinomaisesti kutsutan uskon suostumisexi katsoo ainoastans Jumalan lupausten ja todistusten päälle JEsuxesta Christuxesta, meidän Wapahtajastamme. Monella on se wääräd ajatus, että se olis yxi autuaxitekewäinen usko, koska meillä wahwa wakutus olla taita meidän autudestamme ja armon-tilastamme; ja sitä wastan, että se olis epä-usko koska epäillän armotilastansa ja autudestansa. Jonga tähden myös yxi ulkokullattu, joka luulosansa uskoo, että hän on Jumalan oma, ja että hänen pitä autuaxi tuleman, ei tahdo millän keinon pääståä tyköänsä tätä luuloa; sillä hän kadottais silloin, hänen ajatuxensa jälken, uskonsa, niin pian kuin hän kadotta, teko luulonsa uskosta. Mikä wahingo tästä ylösnousee, taita jokainen huokiasti hawata; ja tästä tulee myös, että suruttomat syndiset ja ulkokullatut niin suurella waiwalla wakutta saatetan heidän onnettomasta tilastansa: ei he anna ne yxiwakaisimmatkan Jumalan opetuxet ja nuhtelemiset niin paljon pystyä heidän sydämihinsä, että he heräisit ja kamoisit heidän sielunsa huonoa tilaa; sillä sen he kutsuwat, että jättä epäilyxelle ja epäuskolle sias.

Nyt on se kyllä tosi, että niin pian kuin yxi oikia Christitty taita eläwän sowittamisen kansa itsensä päälle erinomaisesti uskoa, että hänellä on osa Ewangeliumin armolupauxisa, ja että ne owat hänelle hywäxi; niin seura siitä, että yxi senkaltainen sielu, taita mainittuin lupausten päälle rakenda yhden niin lujan wakutuxen armo tilastans, kuin hän on luja ja wahwa sen päälle, että Jumalan sana ei ikänä petä

tä taida. Mutta se joka mieleens johdatta, kuinga yxi uskowainen sielu tangen usein täyty otella ja kilwoitella moninaisten heikkoutten, kiusausten ja koetusten kansa, joiden alla hän joutu niiden ajatusten päälle, niinkuin ei hän wiellä oliskan oikiaan parannuxen järjestyxeen sisälle käynyt: kuinga hän joutu, orjalliseen tilaan Lain alla, ja peljätetän niin kowin Jumalan wihan tunnon kautta, että Jumalan rakkauden runsambi wuodatus hänen sydämeensä peräti tule estetyxi: kuinga perkele, Jumalan sallimisestä, hänen päällensa karka, tulisten nuoldensa kansa, ja kokee silloin muun seasa haukutella händä epäilemään Jumalan oman sanan totudestakin: Ja, se joka mieleens-johdatta, kuinga Jumala itse, Hänen pyhän ja wiisaan neuwonsa jälken, toisinansa saata Hänen omainsa uskoa monen kiusauxen ja koetuxen ala, hän ei myös taida kieldä, että yxi täydellinen wakutus armon tilasta usein puuttu niildä, jotka totisesti seisowat uskosa ja owat Jumalan lapset. Koska tähän wielä sekin asia tygö pannan, että se ilahuttawa wakutus armosta ja autudesta, joka ylös tulee suloisista tundemisista, ja silloin, koska sydämesä selkiästi hawatan ikänäns kuin yhtä kuumotusta JEsuxen armon täydellisydestä, on enämmin luettawa yhdexi armo palkaxi, joka toisin aiwon ja sinä määräsä, kuin Jumalan wiisaus löytä hywäxi, ulosjaetan, kuin joxi kuxi asiaxi joka käypi sisälle uskon olendoon, eli koskee siihen, niinkuin myös Jumalan Hengen todistus, että uskowaiset sielut owat Jumalan lapset (Rom. 8:16, 38, 39), ei anneta kaikille yhdenkaltaisesa määräsä, ja yhdenkaltaisen tunduwan waikutuxen kansa; niin seuraa siitä, että sielu usein täyty pelwolla ja wapistuxella laitta että hän autuaxi tulisi, niin muodon kuin ei hän aina tunne kyllä suurella wakutuxella ja rohkeudella että hän seisoo

soo uskosa, eikä taida, wastata ja ylitsewoitta niitä epäilyxiä, jotka tätä wastan ylös tulla saattawat, jonga alla kuitengin hänellä itse työsä taita usko olla, jos waan hänen sydämesänsä löyty yxi halullinen pakeneminen JEsuxen tygö yxi sisällinen isominen ja janominen Hänen ja Hänen wanhurskaudensa perän, yxi sydämellinen huuto sywydestä Hänen jälkeensä (Ps. 130: 1), josta meidän nyt tulee puhua, koska me aiwomme tutkistella.

Uskon Uskalluksta.

§. 31. Uskallus, on se painawin osa uskosa, ja että warsin tarkasti puhua, sen autuaxitekewäisen uskon pääwoima ja olendo, ja kutsutan sentähden erinomattain uskoxi: tätä uskalluksta ulos merkitän niillä sanoilla: että uskoa JEsuxen päälle. Järjestyxen suhten ylöstulee uskallus, eli usko JEsuxen päälle wiimeisexi sitä kuin tieto ja suostumus on edeltäkäynyt; sillä emme taida tahtoa ja pyytä sydämellisellä himolla jotain hywää sildä, jota emme tunne, ja josta emme tiedä, että hänellä on halua ja woimaa että meille sitä anda, mutta tästä me muistutamme sitä kuin ennen merkitty on (§ 14) että ehkä uskallus waati edeltäpäin tietoa ja suostumusta; niin ei ole kuitengan uskalluxeen tarpellinen, että tieto ja suostumus pitä ensin käymän niin korkialle kuin edeltäkäywäisissä osissa mainittu on, ennen kuin uskallus taitan käsitettä. Se on kyllä että tieto ja suostumus tulewat niin eläwäxi, että he taitawat taiwutta ja liikutta tahtoa halajamaan ja ikäwöitsemään isomaan ja janomaan. Sillä että sekä tieto ja suostumus kaswawat enämmin ja enämmin uskalluxen jälken, eli sitä kuin uskallus on käsitetty, on jo ennen

ennen sanottu. Ei taida yxi uskowainen sielu hänen armo tilansa alusa olla niin ylöswalaistu, ja niin wahwa Jumalan sanan ja lupauxen päälle, kuin hän sittä enämmin ja enämmin tulee, koska hän, ynnä uskalluxensa kansa tahdosa, niin lujasti ja turwallisesti lewäjä Jumalan sanan ja lupausten päällä, niin kuin yhden kallion päällä ja sanoo Dawidin kansa: Jumalasa on minun autudeni, minun kuinniani, minun wäkewydeni kallio (Ps. 62: 8). Hän on minun kallioni, minun linnani ja minun wapahtajani: minun Jumalani on minun wahani, johon minä, turwan (Ps. 18: 3). Tämä turwaminen, eli niinkuin Propheta Jesaias kutsuu sen luottamisexi (Jesa 26: 4) Jumalan ja Wapahtajan Christuxen päälle, Hänen sanansa ja lupauxensa jälken, koskee totisesti uskon uskalluxeen, joka asuu tahdosa, ja ei taida olla eroitettu uskalluxesta, jos se totinen on, waikka tämä luottamus JEsuxen päälle taita ensimältä olla kyllä heikko ja ei peräti ilman pelwota ja wapisstuxeta; mutta lisändy enämmin ja enämmin, kuin kohta näytettämän pitä, sillä me tahdomme tutkistelemuxesamme noudatta sitä järjestystä, kuin asian luondo waati, sen Jumalan sanasa perustetun koettelemuxen, jälken.

§. 32. Uskallus, joka on uskon wiimeinen, mutta kuintengin kaikkein painawin ja etuisin osa, että tarkasti puhua, se autuaxitekewäinen usko itse, koskee, niin kuin sanottu on tahtoon elikkä sydämeen, ja seisoo tahdon taipumisesa Christuxen puoleen, ja halullisesa pakenemisesa armon tygö Christuxesa, jonga yri ylösherätetty ja särjetty sielu hengellisesä köyhydesänsä pyytä saadaxens käsittä, ja

josain

josain määräsä (*) käsittä ja tygömistaa itsellensä.

Tämä uskallus eli usko (**) osotta, itsiänsä kaikkein ensin sydämesä halauxella Christuxen perän, sillä se kutsuttin wasta yhdexi taipumisexi, ja halulisexi pakenemisexi. Monet Raamatun sanat todistawat tätä. David sanoo: HERRa sinun edessäs on kaikki minun haluni ja minun huokauxeni ei ole sinulda salattu (Ps. 38: 10.) Ja Jesaias: Sydän himoitsee sinun nimeäs ja muistoas. Minä halajan sinua sydämestäni (Jesa. 26: 8. 9). Ja Propheta Malakias puhuu liiton Engelistä, joka on JEsus, jota ne uskowaiset tahtowat (Mal. 3: 1). Tämä halu kutsutan muisa pakkoisa ikäwöitsemisexi, isomisexi ja janomisexi. Jumala, Sinä olet minun Jumalani, warhain minä sinua etsin: sinua minun sieluni janoo, minun lihani halaa sinua, karkiasa ja kuiwasa maasa, joka wederöin on (Ps. 63: 2). Minun sieluni ikäwöitsee sinun autuuttas (Ps. 119: 81) se on: minun sieluni ikäwöitsee JEsusta: sillä Hän kutsutan Jumalan auxuxexi (1 Mos. K. 49: 6. Luc. 2: 30). Ja senkaltaiset himoitsewaiset, ikäwöitsewäiset, isowaiset ja janowaiset sielut kutsuu JEsus tygönsä: Kaikki janowaiset tulkat wetten tygö (Jesa. 55: 1). Joka janoo, se tulkan

(*) Tätä sanaa: määrä, ei mahda kukan kamoa, joka mieleens johdatta, että uskon käsittäminen eli tygömistaminen ei taida käydä täsä elämäsä niin korkialle että se olis juuri täydellinen, jota alembana pitä osotettaman.

(**) Koska siinä kuin seuraa, mainitan uskoa, niin sen kautta ei ymmärretä uskon toista osaa, joka on suostumus, waan uskallusta, joka juuri erinomaisesti uskoxi nimitetän, niinkuin sanottu on.

tulkan minun tygöni ja juokan (Joh. 7: 37. Ilm. K. 22: 17). Että tämä ikäwöitseminen ja janoominen on se sama kuin usko, sitä JEsus itse tietä anda, Hän tygöomistaa autuden tälle hengelliselle isomiselle ja janomiselle. Autuat owat, jotka isowat ja janowat wanhurskautta, sillä he rawitan (Matth. 5: 6.) Tästä seuraa, että kusa yxi niin totinen ikäwöitseminen, isominen ja janominen on, siinä on myös se autuapi tekewäinen usko ylösstytetty, ja wanhurskauttaminen seuraa sen päälle. Yxi suloinen totuus kaikille heikkouskoisille sieluille jotka owat alakuloiset ja surulliset sen tähden, ettei he senkaltaisella rohkeudella, urhollisudella ja turwalla saata käsittä JEsusta, kuinhe soisit, ja luulewat sentähden, ettei heillä ole yhtän uskoa. He taitawat lohdutta heitänsä sillä, että se myös on Raamatun jälken yxi autuaxitekewäinen usko, koska sydän totisesti ja pysywäisesti isoo, janoo, himoitsee ja ikäwöitsee JEsusta, ja, niinkuin Raamatta muisa paikoisa puhuu sydämellisesti huuta (Ps. 141: 1. 142: 2, 6) wiheliäisydensä sywydesä (Ps 130: 1.) pytäin wanhurskauta ja armoa. Raamattu puhuu tästä lohdullisesti: HERra kaiketi armahta sinua, koska sinä huudat (Jesa. 30: 19); HERran silmät katsowat wanhurskaita, ja hänen Korwansa heidän huutoonsa (Ps. 34: 16). Niin kutsuu myös JEsus itse yhtä senkaltaista huutoa uskoxi, koska Hän puhuu walituistansa, jotka yötä ja päiwää Händä huutawat; sillä että huuta yötä ja päiwää, se ei taida olla muu kuin usko, jeka sentähden myös kutsutan yhdexi sisälliseri ja alinomaiseri rukouxeri: koska sydän halunsa kansa takkamata makaa JEsuxen jalkain juuresa, jonga tähden myös JEsus seurawaisisa sanoisa sanoo: Koska Ihmisen Poika on tulewa, löytänekö hän us-

koa maan päältä? Löytynekö joku silloin, joka lakkamata, yötä ja päiwää, huuta (Luc. 18: 7, 8)?

§. 33. Mutta katselkam mistä luonnosta ja laadusta uskon isominen ja janominen, himoitseminen ja ikäwöitseminen on, että ulkokullatut ei mahdais uskota heitänsä, että heillä on usko, koska he toisinans tundewat tykönänsä, jotain halua ja ikäwöitsemistä. Se oikia uskon halu on watimatoin, ja ei tarwita sitä aikaan saatta oman kokemisen ja sydämen taipumusten pakottamisen kautta. Yxi ulkokullattu halaja ja ikäwöitsee myös toisinansa JEsusta, erinomattain koska hänen pitä käymän Ripille ja HERran pöydälle. Mutta anna hänen omatundonsa todistaa, niin se pian taita tunnustaa, että hänen ikäwöitsemisensä on omasta waikutuxesta; Hän tahtoo silloin olla hartambi kuin muulloin, sentähden ryhtyy hän tahtoonsa, ja waati ja pakotta sitä muutamaxi päiwäxi eli hetkexi käändämään halunsa tawallisista suruistansa ja toimituxistans JEsuxen puoleen: hän ikänäns kuin ylöslämmittä ja jännittä hartaudensa, niin paljo, kuin hän saatta; mutta että tämä ei ole mikän muu kuin yxi kokeminen oman tahdon ja woiman kautta, sen löytä hän sydändänsä wähängin tutkistelleesansa; sillä waikka hän tahtoo käändä sydämensä JEsuxen puoleen, niin hänen mielensä kuitengin salaa pyöri maallisissa asioisa, hänen tawallisten epäjumaldensa tykönä, ja ikäwöitsee salaisesti, että nämät waiwaloiset päiwät, eli se määrätty aika, että itsiänsä pois pitä tawallisista turhuden huwituxista, suruista ja toimituxista pian käwis lopulle, että hänen pihdistelty sydämensä, niinkuin yxi häkistänsä ulos lendäwä lindu, pääsis irrallensa, ikänäns kuin wastuudesta elämään, ja sydämensä hallitsewaisen himon jälken epäjumaliansa

malianſa kumartamaan ja palwelemaan. Taitako ſiis tämä hänen ſydämenſä halu olla uſko? Ei, uſko ei ole ihmiſen työ. Se on Jumalan työ (Col. 2: 12.) Me uſkomme hänen wäkewän woimanſa waikuttamiſen jälkeen (Eph. 1: 19). Ellei Jumala itſe wedä hänen ſydämenſä; niin ei ole ſiinä yhtän uſkoa (Joh 6: 44. 12: 32. Kork. W. 1: 4. Jer. 31: 3). Sydän pitä JEſuxelda itſeldä käſitettämän (Phil. 3: 12), muutoin on uſkon kanſa ſula petos; ſillä ihminen ei woi ſi hen itſe mitän tehdä: ja aſian luondo waati ſen ſillä tawalla. Koſka yxi ihminen maka kuoleman kieliſä, ja näke kuoleman ſilmäinſä edeſä pelwon ja hämmäſtyxen kanſa; tarwitſeko hän ſilloin wäkiſin taiwutta ſydämenſä huutamaan, himoitſemaan ja ikäwöitſemään parandajata, että hän pääſis wastuudeſta elämään ja ei tulis kuolemalle eräxi? Koſka yxi ihminen tahtoo näändyä janon tähden, eikö ſe wirwoittawa weſilähde ole hänelle ſilloin otollinen, waikka ei hän waadi ja pakota ſydämenſä ſitä halajamaan? O! koſka yxi ylös herätetty ſielu oikein tunde hengelliſtä hätäänſä köyhyttänſä ja ſairauttanſa, niin että hän näke ſilmäinſä edeſä kuoleman ja kadotuxen, ellei JEſuſta olis, ja näke ſen, niin paljon muiden neuwomiſen kautta, eli ratki oman lukemiſen kautta, waan enämmin oman ſiälliſen tunnon kautta omaſa tunnoſa: ja hän tainkaltaiſeſa tilaſa JEſuxen ſanain ja lupauſten jälken, rupia uſkomaan, että Hänen työnänſä löyty apua ja lääkitystä: ja että Hänellä on yxi awullinen ja armahtawainen ſydän, joka ei hyljää ja päästä ketän, ei ainoatakanſa auttamata, joka halulliſeſti lähestyy händä; niin tämä Ewangeliumin ja Jumalan ſormi, joka Ewangeliumin kautta on waikuttawainen, on kyllä wäkewä ja woimallinen wetämään ja taiwuttamaan hänen näändywäiſtä

sydändänsä, että pyrkiä sen weden lähteen tygö, joka kuohuu ijankaikkiseen elämään (Joh. 4: 14): ilman omaa watimista, wetämistä ja taiwuttamista. Mitä Dawid koetellut on, käypi toteen ilman meidän omaa awuta: Niinkuin peura himoitsee tuoretta wettä; niin minun sieluni himoitsee sinua Jumala. Minun sieluni janoo Jumalata sitä elämätä Jumalata (Ps. 42: 2, 3). Jos sinä rakas sielu olet koetellut, mikä se on, että olla köyhä hengeltä: niin sinä myös tiedät koettelemuxesta, kuinga sinun sydämes taipu JEsusta halajamaan ja ikäwöitsemään.

Se oikia uskon halu on Ewangeliumillinen, ja perustetan niin muodon paljastans Ewangeliumin lupausten päälle, joita yxi sielu, wakutuxen kansa sowitta itsensä päälle. Hän tietä ja uskoo, että JEsuxen työnä löyty sowindoa ei ainoastans muiden waan hänengin edestänsä. Hän on wahwa sen päälle, että JEsuxella on yxi rakas ja armahtawainen sydän händä kohtan, ja tämän perustuxen päälle lähestyy hän Händä sydämensä halulla ja himolla: ja silloin on jo, tässä halusa yxi uskallus: JEsuxen päälle sisälle sullettu, että Hän tahtoo ja taita autta händä. Ja niin muodon ei ole yxi halu, joka paljan Lain kautta on herätetty ja waikutettu, joku usko. Koska syndinen heräjää suruttomuden unesta, ja ymmärtä, että hän on kadotettu ja duomittu; niin on silminnähtäwä, että, niin muodon kuin hänen tahdosansa on yxi olennollinen eli luonnollinen taipumus onnellisuden perän, niin hänen sydämensä myös halulla halajaa apua, ja pyytä saada sen kadotuxen wältetyxi, joka hänelle on tarjona. Mutta niinkuin ei hän paljan lain, eikä myös järjen kautta tunne sowindoa JEsuxesa Christuxesa; niin tämä häneltä ylöskäynyt halu

lu pelastuxen perän, ainoastans ajaa ja pakotta händä kokemaan omin woimin itsiänsä autta, ja joutu niin muodon yhteen waiwaloiseen ja orjalliseen waikuttamiseen lain alla. Tämä halu hänen sydämesänsä ei ole joku usko. Yxi senkaltainen halu nousee myös usein kuoleman hetkellä senkaltaisten sielnin tykönä, jotka ennen owat elänet suruttomudesa ja synnisä, mutta tulewat nyt pelkoin Kuningan läheslyisä ylös herätetyxi. Heidän sydämensä alka silloin ahdistuxesansa huutamaan ja kysymään awun perän, hartasti ikäwöiden aututta ja suuresti pelkäin kadotusta. Tämä halu ei ole itsesänsä mikän usko, niin kauwan kuin se ainoastans ojenda itsiänsä autuden ja onnen perän yhteisesti; sillä se on yxi aiwan luonnollinen asia, että ihminen ei tahdo hukkua, mutta onnellisexi tulla. Niin ei ole sekän eyälewäisten sielnin tykönä, joku usko koska he himoitsewat armoa ja apua; sillä ei he usko sowittamisen kansa itsensä päälle, että joku armo ja apu olis heille mahdollinen. Mutta he taitawat kuitengin ikäwöitä armoa, niin muodon, niinkuin wasta sanotiin, heisä on yxi luonnollinen halu onnellisuden perän. Yxi senkaltainen halu, joka paljastans Lain kautta on yösherätetty koskee niinmuodon, parannuxen edelliseen osaan, ja on yxi Lain kurittaminen Christuxen tygö. Mutta se oikia uskon halu on Ewangeliumillinen ja ojenda itsiänsä ainoastansa JEsuxen perän, wakutuxen kansa Hänen woimastansa ja tahdostansa että autta, Hänen annettuin lupauksensa ja käsikirjoitustensa jälken, joita yxi uskowainen sielu sowittamisen kansa itsensä päälle uskoo ja wastanotta.

Se oikia uskon halu on myös totinen ja yxiwakainen, ja wastaa sen hengellisen hädän tundoa, josta sielu halaja, että JEsuxen kautta tulla pelaste-

tuxi. Ja jota suurembi hätä, sitä hartambi on tämä halu. Ja niin muodon kuin ulkokullatut ja suuchristityt ei ole todella hätää tundenet niin ei ole myös heidän halusansa JEsuxen perän yhtän todentekoa: se seisoo enämmin heidän luulosansa, kuin josain totisessa heidän tahtonsa taipumisesa ja liikutuxesa. Jos yhden armoa isowaisen sielun ehdonwallasa olis, että saada walita kumpaa hän tahtoo, taikka JEsusta, eli mailman kunniata ja hywyttä, niin hän ilman arweluista kändä itsensä JEsuxen puolen ja sanoo: Mengen matkaans kalu, Ei ol' siihen halu, JEsus tawaran, Kauwas kunnia kulje, Jtses minuld' sulje, JEsus kunnian (Suom. W K. 270: 4). Niin puhuwat ja weisawat myös ulkokullatut, mutta se ei käy sydämestä. Sydämesä on yxi toinen ja wäkewämbi taipumus, kuin se, josta suu puhuu; sillä heidän sydämensä ikäwöitsee, halaja ja kysyy enämmin sen perän, kuinga he tulisit rikkahixi ja äweriäxi mailmasa, kuinga he saisit elää hekumasa, hywisä päiwisä, koreudesa ja prameudesa mailman muodon jälken; mutta JEsuxen perän ei ole heidän sydämensänsä totisembaa, taipumista, eikä wäkewämbätä halua, kuin se, joka on werrattawa laiskan himoon, jonga kädet ei tahdo mitän tehdä (Sananl. 13: 4, 21, 28), ja ei ole mikän niin, kuin yxi kylmäkiskomen ja pensiä toiwotus, että he saisit JEsuxen omistaa, josta he owat lukenet ja kuullet puhuttawan; mutta ei wielä tundenet, että he ilman Hänetä hukkan tulewat (Suom. W. K. 134: 2). O! jos he peränajatella tahdoisit; niin he helposti löytäisit, että heidän sydämesänsä on niin asiat, että se wäkewämmästi seiso mailman, kuin JEsuxen perän: Ja niin ei ole heillä yhtän uskoa. Jumala andakon heidät tulla tätä oikein ja wakutuxen kansa tietämään.

Se

Se oikia uſko on päälliſexi yxi pyſywäinen halu JEſuxen perän. Jos he JEſuxen lupauxen jälken myös rawituxi tuliſit (Matth. 5: 6); niin ei ſittengän heidän himonſa ja halunſa ſammu ja lakkaa. Tämä rawitſeminen ei ſeiſo täſä elämäſä miſään muuſa kuin ſiinä, että he ſaawat maiſtaa muutamia armon muruja, jotka, ſitten kuin he owat maun ſaanet niiden päälle, enämmin ſytyttäwät heidän himonſa, kuin ſammuttawat ſen. Se täydellinen rawitſemus ei ole ſeiſotettu tälle elämälle. Kiuſauxen herkellä tundu toſin, niinkuin heidän himonſa JEſuxen perän olis kadonnut; mutta ei ſe ole niin, ſillä ſydän huuta kuitengin ſalaiſeſti ſywydeſä, huoka ja ikäwöitſee, ja tuſkaundu kaikkeen ſiihen, joka tahtoo wetää händä oikian päämääränſä tykyä. Niin on myös muulongin, ja koſka ei kiuſauſta ole, heidän himonſa ei aina yhtä tunduwainen ja wäkewä; mutta ei ſe kuitengan koſkan lakkaa ja tyhiän raukene; waan on aina wäkewämbi JEſuxen, kuin jongun muun aſian perän. Niin ei ole ulkokullattuin kanſa; heidän päällenſä tulee toiſinans ikänäns kuin yxi äkillinen palawus monikahtomiſa tiloiſa, joſta heidän ſydämenſä joutu johonkuhun liikundon ja taipumiſeen JEſuxen puoleen, ja he pitäwät tätä uſkona; mutta että tämä ei ole uſko, waan paljaſtans yxi Jumalan ennättäwäiſen armon kautta waikutettu liikutus, ſe on ſiitä päätettäwä, että ſe pian ohitſemenee: ſydän jähtyy, ja palajaa taas epäjumaldenſa tygö ſenkaltaiſella ylönpaldiſella pyrkimiſellä ja halulla, kuin ennengin. Ei! toiſeſta laaduſta on uſko, joka nähdä taitan ſiitä, kuin edespäin on ſanottawa.

§. 34. Uſko ulos maalatan Raamatuſa toiſilla ſanoilla, jotka ilmoittawat ſen luondoa: Se kutſutan

yhdexi tulemiſexi JEſuxen tygö, tygökäymiſexi ja edeskäymiſexi Hänen tygönſä: ei jalwoilla waan ſydämen ſiſälliſellä halulla Hänen peränſä ylitſe kaikkia ja tietäwäpitekewät niin muodon nämät ſanat tykökäyminen ja tuleminen ſitä ſamaa aſiata, kuin ſe wasta mainittu uſkon halu. Me tahdomme todiſtuxexi edestuoda muutamia Raamatun ſanoja. Pawalin ſanat owat ſangen merkilliſet: Että ſiis meillä ſuuri Ylimmäinen Papi on, JEſus Jumalan Poika ... Sentähden käykämmä edes uſkalluxella Armoiſtuimen tygö, että me laupiuden ſaiſimme, ja löydäiſimme silloin armon, koſka me apua tarwitſemme (Hebr. 4: 16). Mitä taita Apoſtoli täſä edeskäymiſen kanſa muuta ymmärtä kuin uſkoa? Samati näiden ſanain kanſa: Niin käykämme Hänen tygönſä totiſella ſydämellä täydellä uſkolla (Hebr. 10: 22) Niiden ſanain ſeaſa, joilla JEſus itſe puhui uſkoſta, ei ole mikän niin uſein Hänelde mainittu, kuin ſe ſana: että tulla: Tulkat minun tygöni kaikki, jotka työtä teette, ja oletta raſkautetut, ja minä tahdon teitä wirwotta (Matth. 11: 28). Joka janoo, ſe on täſä paikaſa: tunde hengelliſtä häräänſä ja köyhyttänſä, ſe tulkan minun tygöni ja kuokan (Joh. 7: 37). Ja ſiinä edelläkäywäiſeſä Johannexen 6 Luguſa, joſa ſen autuaxitekewäiſen uſkon ſuondoa uſiammilla ſanoilla ja puhenparſilla ulosmaalatan, niin JEſus kuuſi erikertaa mainitſee tätä ſanaa: tulla, jota Raamatun paikkaa kukin taita itſe, ylöslyödä ja lukia. Ja että Hän tuleminen ja uſkon kautta yhtä ja ſamaa aſiata ymmärtä, on ſiitä nähtäwä, että Hän puhuu nyt yhdellä, nyt toiſella, näiſtä ſanoiſta, ſanoin nyt: Joka tulee minun tygöni: ja taas: Joka uſkoo minun päälleni. Ja Hän tygömiſtä molemmille, nimittäin

tulemi-

tulemiselle ja uskolle yhdenkaltaisen autuaxitekewäisen woiman, koska Hän sanoo: Minä olen elämän leipä: joka tulee minun tygöni, ei hän suingan isoo, ja joka uskoo minun päälleni ei hän koskan janoo (Joh. 6: 35, 37, 44, 45, 65). Muisa Raamatun palkoisa usko samoilla sanoilla ulos toimiteton (Jesa. 55: 1. Ilm. K. 22: 17). Koetelkon itsiänsä jokainen, jos hän totudesa ja sydämensä sisälliſen halun kansa tulee JEsuxen tygö. Jumala tehkön, ettei meistä olis syy sanoa, kuin JEsus muinen sanoi Judalaisille: Ette tahdo tulla minun tygöni, että te saisitte elämän (Joh. 5: 40). Jos me waan tulla tahdomme: niin on meillä Hänen oma lupauxensa ja käsikirjoituxensa sen päälle, että Hän ei tahdo meidät heittä ulos (Joh. 6: 37). Jos emme taida tulla rohkeudella, uskalluxella ja täydellä uskolla (Hebr. 10: 22. Eph. 3: 12): Jos meidän täyty tulla pelkäin ja wapiſten (Marc. 5: 33), nääntywäisillä, ja wäsyneillä polwilla (Jesa. 35: 3. Hebr. 12: 12); niin tulkama kuitengin, niin hywin kuin me saatamme: kontakkamma, jos ei me woi käydä edes armoiſtuimen tygö. Jos emme siasta pääse jäähtämään ilman huudotta; HERra auta meitä, me hukamme (Matth. 14: 30. 8: 25): niin tulkama ja huutakama: ainoastans me tulemme meidän sydämemme halulla ja taipumiſella JEsuxen puoleen, ja emme ole poisa. Jumalalle olkon kiitos! meillä on se lupaus, että JEsus tahtoo wahwiſtaa wäsyneet kädet, jotka ei rohkeudella taida ruweta asiaan, ja tukea nääntynet, polwet (Jesa. 34: 3). Ei Hänen pidä nurjan eikä hirmuiſen oleman meitä wastan: Särjettyä ruokoa ei Hänen pidä murendaman, ja suitſewaista kyntilän sydändä ei pidä hänen sammuttaman: hän saatta oikeuden totudella (Jesa. 42: 3, 4).

§. 35. Usko ulosmaalatan Raamatusa läheſtymiſen (Jac. 4: 8) kautta JEſuxen tygö, joka myös käypi ſen päälle ulos, kuin ſe tuleminen, joſta wasta on puhuttu, niin muodon kuin ſen kautta ymmärretän yhtä läheſtymiſtä ſydämellä ja ſen halulla, niin että yxi ſielu, joka ennen on ollut eroitettu JEſuxesta ja poiskääntynyt epäjumalden tygö, hawaitesansa poiſa olemiſensa Hänen tyköänſä ja ſitä waaraa, joſa hän hääly, alka kääntymään toiſahalle halunſa kanſa ja läheſtymään JEſuſta ſydämensä kanſa. Ei ymmärretä ſiis täſä jotain ſenkaltaiſta läheſtymiſtä, joſta Jumala walitta: Tämä Kanſa läheſtyy minua ſuullanſa ja kunnioitta minua huulillanſa; mutta heidän ſydämensä on kaukana minuſta (Matth. 15: 8). O! elkö ſe ole yxi ſurkia aſia, että Jumalan pitä walittaman, että meidän ſydämemme owat poiſa Häneſtä, joka kuitengin on meidän autudemme Jumala (Pſ. 18: 47).

§. 36. Usko edespannan Raamatuſa niinkuin yhtä etſimiſtä ja kyſymiſtä JEſuxen perän. Korkiaſa Weiſuſa mainitan, kuinga ſe uſkowainen ſielu käypi Kaupungita ymbäri katuilla ja kujilla ja kyſy wartioilda JEſuxen Hänen yſtäwänſä perän: Olettako nähnet, jota minun ſieluni rakaſta? (Kork. W. 3: 1, 2, 3) Oletko ſinäkin rakas ſielu näin totiſeſti ja halulliſeſti JEſuſta etſinyt ja Hänen peränſä kyſynyt, että ſinä taidat Hänelle ſanoa Dawidin kanſa: minä etſin ſinua kaikeſta ſydämeſtäni (Pſ. 119: 10)? Sinä ſanot ſen ſuullas, mutta kuka tieſi, ettei ſinun ſydämelläs ole ſiihen oſaa. Kuka tieſi, että mailman turhuus on ſe, jonga perään kaikki ſinun ſielus himo ja halu pyöri: Koettele itſiäs wiſuſti. Raamattu waati tätä etſimiſtä ja kyſymiſtä uſkoon

uskoon monesa paikasa: Etsikät minun kaswojani; sentähden minä etsin HERRa sinun kaswojas (Ps. 27: 8): HERRan kaswoin kautta ymmäretän JEsus (Thess. 1: 9. 2 Mos. K. 33: 14, 15, 20. 4 Mos. K. 6: 25, 36. 5 Mos. K. 4: 37). Jotka Jumala etsiwät, heidän sydämensä pitä elämän, (Ps. 69: 33). Mitä taita täsä etsimisen kautta muuta ymmärrettä, kuin uskoa? Minä ohitsemenen nyt muitta Ramatun todistuxia. (Ps. 24: 6. 34: 5, 11. 119: 2, 10. Mal. 3: 1.

§. 37. Usko edespannan Raamatusa niinkuin yhtä katsomista JEsuxen päälle: ei paljahilla ajatuxilla ymmärryxesä; sillä yxi senkaltainen katseleminen koskee uskon wakutuxeen ja suostumiseen, josta ennen on puhuttu (§. 27) waan katsoa sydämen halulla JEsusta, nostaa silmiänsä Hänen tygönsä ja halulliseſti pyytä, että Hänelde jotain hywää saada. Niin sanotan uskosta ensimäisen uskonkappalen jälken, että se katsoo ja silmillänsä wartioitsee Jumalata. Samalla puhenparrella autuaxitekewäinen usko myös ulos maalatan. Katsokamme uskon alkajan ja päättäjän JEsuxen päälle (Hebr. 12: 2). Minä nostan silmäni sinun tygös, joka asut taiwaisa (Ps. 123: 1, 2). Minä nostan silmäni mäkiin päin, joista minulle apu tulee (Ps. 121: 1). Minun silmäni katsowat alati HERRaa (Ps. 25: 15. 141: 8.) Sydän ja silmä merkitsewät täsä yhtä asiaa (Saarn. 11: 9): kaikki tietä anda yhtä sisälliste sydämen halua.

§. 38. Usko edespannan Raamatusa niinkuin kätten ojendamista (Ps. 68: 32); sillä usko on se käsi, joka tarttu JEsuxeen. Että ulosojenda kättä ei

ole

ole siis mikän muu, kuin että ulos ojenda sielunsa halulla JEsuxen perän käsittäxensä Händä. Andakat kättä HERralle (2 Aik. K. 30: 8). Tätä taitan warsin hywin uskon päälle sowitta. Oletko sinä myös rakas sielu, ojendanut sinun kättäs, sydämes halua JEsuxen tygö, käsittäxes Händä, ja saadaxes Hänelde almua sinun suuresa köyhydesäs? Oletkos niin ojendanut halus, ettes mingän muun jälken niin hartasti samoa, kuin JEsuxen? Koettele sinuas.

§. 39. Usko edespannan Raamatusa niinkuin yhtä pakenemista, niin kuin koska yxi werenkostaja tähden hengen waarasa olewainen tappaja pakenee Wapakaupungin, eli HERran majaan ja tarttu Altarin sarwiin (1 Kun. K. 1: 51. 2: 28). Oletko sinä myös rakas sielu ollut eli nähnyt ja tundenut itsiäs olewan niin wainottu werenkostajalda, Jumalan wihalda, Lain kiroupelda, synnildä, kuolemalda ja perkeleldä, ettäs olet nähnyt kuoleman waaraa silmäis edesä, ja sentähden wälttäxes sitä, paennut JEsuxen turwiin, himoinnut, halannut ja ikäwöinyt saada tarttua Hänen ja niin pelastetuxi tulla? JEsusta kutsutan sentähden Raamatusa turwaxi. HERra on perustanut Zionin, ja siellä pitä raadollisille hänen Kansastansa, köyhille hengesä, wainotuille, wiheljäisille, hätäyneille turwa oleman (Jesa. 14: 32). Pakeneminen on yxi warsin sowelias sana uskon luondoa osottamaan. Sillä pakeneminen on yxi kiirut riendäminen yhdestä paikkakunnasta toiseen koska hengenwaara eli joku muun suuri hätä on tarjona. Mutta ei tahdo kukan juuri kohta tähän neuwoon tarttua. Waara koetan ensin muulla keinon saada wältetyxi, mutta jos ei se menesty, eikä auta, niin on wiimein

pakoon

pakoon lähteminen. Että sowitta tätä sen hengellisen pakenemisen päälle ei olle työläs. Niin kauwan kuin yxi sielu ei näe yhtän hengellistä waara silmäinsä edessä; waan on ainoastans muilda kuullut puhuttawan että syndisille waara on tarjona; niin ei hän pakene: ja silloingin, koska hän herää ja saapi sekä nähdä että tuta waara ja werenkostajan wainoa, niin ei hän sittengän kohta lähde pakoon, waan kokee kaikkeen muuhun neuwoon ensin tarttua: hän tahtoo lepytä werenkostajata rahalla ja omalla työllä (Jesa. 55: 2), ja ylöspitä itsensä lain alla monella muulla tawalla; mutta sittä kuin hän on hukkan kaikkia kokenut, ja tehnyt itsellensä paljoa turhaa waiwaa, ja näke, että waara sittengin on wälttämätöin, ja että hätä tulee suuremmaxi ja suuremmaxi: ja hän tainkaltaisesa tilasa alka ajatella Wapakaupungin päälle, sillä wakuutuella, että hän siellä turwan löytä taita: niin hänwihdoin anda itsensä pakoon, ja sydämensä haluka kiiruhtain riendä JEsuxen tygö, ja luottain Hänen lupauxens päälle, heittä itsensä Hänen turwiinsa, ja sydämen pohjasta huuta: Tygös Jumal! mielell surkiall, Armoi kerjämään lähden, Wihas unhot, Armos osott, Sinun Poikas ansion tähden = = niin on minun, Turwan sinun, HERra JEsu! Haawas wiisi, Roste hätä tääl, Juur pakkoo pääl, Koht turwan löydän niisä (Suom. W. K. 359: 3, 8).

§. 40. Usko selitetän Raamatusa kallistamisen ja kumartamisen kautta JEsuxen tygö: Kallistakat korwanne se on sydämenne ja tulkat minun tygöni (Jesa. 55: 33). Kumartakat teidän sydämenne HERran Israelin Jumalan tygö (Jos. 24: 23).

§. 41.

§. 41. Usko selitetän Raamatusa käändämisen kautta Jumalan ja JEsuxen tygö: nimittäin yxi senkaltainen käändäminen, joka tapahtu koko sydämellä ja sen haluilla. HERra meidän Jumalamme älkän ylön andako meitä, että hän kääntäis meidän sydämemme hänen tygönsä (1 Kun. K. 8: 57, 58). Käännä sinuas minun puoleeni sillä minä sinun lunastin (Jes. 44: 22). Heidän pitä kaikesta sydämestänsä minun tygöni itsensä kääntämän (Jer. 24: 7).

§. 42. Mutta koska usko niinmuodon on yxi sydämen käändäminen JEsuxen tygö, nimittäin JEsuxen tygö ainoastans ja ei mingän muun tygö; niin seuraa sen saman kansa, että usko kännöä sydändä pois kaiken muun tykö kuin ei ole JEsus: kaikkein enimmästi pois siitä, joka soti JEsuxen Christuxen ylönpaldista tundemista wastan, ja sydämen käändämistä wastan Hänen tygönsä. Hengellinen ylpeys ja kuulo omasta wanhurskaudesta töiden kautta, ei taida koskan olla yhdessä uskon kansa, eli yhdessä sydämessä sopia yhten, waan yxi ajaa toista ulos. Sentähden niin pian kuin sielu kääntä itsensä uskon kautta JEsuxen tygö; niin kääntä hän myös itsensä siinä siwusa pois kaikesta hengelliseste ylpeydestä, kaikesta korkiasta ajatuxesta itsestänsä, kaikesta luuloista, että olla ja kelwata jotain Jumalan edessä, töidensä tähden ilman JEsusta: ja hän tulee warsin köyhäri hengessä, ja yhdexi tomuxi ja wielä wähemmäxi; mutta JEsus yxinänsä suurexi hänen sydämessänsä. Minä olen ennen puhunut hengen köyhydestä ymmärryxessä (§. §. 20. 21. 24). Nyt puhutan tästä köyhydestä tahdossa ja sydämessä; sillä waikka ei se koske itse uskoon (niinkuin ennen mainittu on köyhydestä tiedossa ja suostumisessa): niin on kuitengin mahdotoin, että

uskoa

uskoa oikein selittä, ellei tästä köyhydestä mainita: niinmuodon, kuin mahdotoin on että uskoa ja etsiä kaikkea aututta JEsuxesa, ja siinä siwusa etsiä jotain tykönänsä: mahdotoin että käändä koko sydändä JEsuxen tygö yxinänsä, jos ei sen ohella sydändä käännetä pois kaikesta taipumisesta ja kokemisesta, että etsiä jotain kelpawaista wanhurskautta töisänsä. Se ei ole sentähden kyllä, että joku tietä ja uskoo, että hän on köyhä wieheliäinen ja luonnosta kadotettu: ettei hänellä itsellä ole yhtän wanhurskautta, eikä myös taida saada jotain omaa wanhurskautta, jolla hän seisowainen olla taidais; mutta tämä tieto ja wakutus pitä myös woimansa osottaman tahdosa ja sydämesä, niin että sydän käändä itsensä ainoastans JEsuxen tygö wanhurskautta saamaan, ja sillä samalla käändä itsensä pois ei lain wanhurskaudesta itsestä: warjelkon Jumala meidät siitä, että sydän käändyis pois kaikesta haluista siihen kuin hywä on, kaikesta täydellisydestä Lain jälken: Ei! sen jälken pitä meidän totisesti pyrkimän; sillä paitsi pyhyttä ei yxikän saa HERRa nähdä (Hebr. 12: 14 Jlm. K. 21: 27); mutta että sydän käändä itsens pois kaikesta luottamisesta tekoin ja Jumalan pelwon päälle, pois kaikesta kokemisesta, että, etsiä jotain wanhurskautta Lain töisä: niin kuin sen kautta jotain ansataisin, elikkä niinkuin meidän työmme myös sisällekäwisit meidän wanhurskauttamiseemme. Merkilliset owat sentähden Apostolin sanat joiden kautta hän tiettäwäxi teke, että hän luke kaikki omansa, kaiken endisen Phariseallisen luottamisensa oman wanhurskauden päälle, kaikki kuin hänellä ennen olit woittona, sen luke hän wahingoxi sen ylönpaldisen, meidän HERRan JEsuxen Christuxen tundemisen suhten, jonga tähden hän kaikki wa-

hingoxi

hingoxi luke, ja ne raiskana pitä, ja käändä itsensä pois siitä yxiwakaisella sydämen taipumisella, että hän Christuxen woittais; ja Hänessä löyttäisin, ettei hänen wanhurskaudensa laista olisi, waan joka tulee uskosta Christuxen päälle, nimittäin se wanhurskaus, joka Jumalalda uskolle omistetan. (Phil. 3: 6, 7, 8, 9.)

§. 43. Nyt seisoo siis se autuaxitekewäinen usko sydämen taipumisessa Christuxen puoleen, ja yhdessä haluliseesa pakenemisessa armon tygö Christuxessa ja tätä todistawat ne edestuodut ja selitetyt Raamatun sanat ja puhenparret uskosta. Me näemme tästä, rakkat Christityt, että rakkaus on eroittamattomasti uskon kanssa yhdistetty (1 Joh. 4: 8), ja että usko ei wähindäkän ajan rahtua taida olla ilman rakkautta, waan aika rakkaudessa, päällepidetän rakkaudessa ja päätetän rakkaudessa, koska katsominen kaswoista kaswoihin alotetan, joka siitä rakkaudessa ei koskan lakkaa; sillä usko seisoo halussa ja ikäwöitsemisessä; mutta kaikki halu ja ikäwöitsemys on rakkauden kanssa yhdistetty; niin että se, jota sielu enimmästi himoitsee, enimmästi eisi, ja jonga päälle sen ajatukset owat enimmästi kiinnitetyt; se jonga kanssa se likemmin tahtoo yhdistyä, on juuri se sama jota hän kaikkein enimmästi rakastaa. Te hawaitsette tästä rakkat Christityt, mingä suuren muutoxen usko tuotta myötänsä, mikä suloinen waatimus woitta sydändä uskon kautta, ja seurawaisesti, kuinga mahdotoin se on, että tämän rakkauden ja tämän waatimisen suhten ehdollisesti syndiä tehdä; ja kuitengin uskosa pysyä (Joh. 3: 6, 9). Koetelkat teitänne senähden, jos teillä on se rakkauden kautta työtätekewäinen usko (Gal. 5: 6), ja jos te tunnette teidän sydämmissänne sen suloisen waatimisen, ettei mitän tehdä Häydä wastan, jonga te

rakas-

rakastatte (2 Cor. 5: 14). Ei ole waikia, että koetella, jos teillä on usko; sillä uskolla on rakkaus myötänsä, ja ei ole yhtän taipumusta meidän sielusamme, joka wähemmin taita salattu olla kuin rakkaus.

§. 44. Mutta me käymmä tutkindomma kansa edemmäs, ja sittä, kuin me olemma katsellet, kuinga usko on sydämen taipumus Christuxen puoleen, ja yxi halullinen pakeneminen armon tygö Christuxesa, niin tulee meidän nyt osotta, kuinga usko kokee käsittä, ja myös josain määräsä käsittä ja itsellensä omistaa JEsuxen, Hänen ansionsa ja wanhurskaudensa, ja turwaa siihen.

§. 45. Se monella Raamatun puhenparsilla selitetty uskon halu, ja taipumus ja pakeneminen JEsuxen tygö on jo yxi totinen JEsuxen ansion ja wanhurskauden wastan ottaminen ja käsittäminen; sillä ehkä niiden kappalden kansa, kuin näkywät, ei kohta seuraa se, että, koska minulla on halu niiden perän, minä myös itse työsä käsilläni wastanotan ja käsitän ne; niin ei ole täsä kuitengan niin; waan niin kuin JEsus ei näwy, niin ei Hän myöskän taida käsitettä muulla keinon kuin sielun halulla ja himolla; ja niin pian kuin tämä sielun halu, niinkuin uskon käsiwarret, tulee niin ulos oijetuxi, kuin pitä; niin se myös itse työsä käsittä ja wastanotta JEsuxen, Hänen ansionsa ja wanhurskaudesa kansa; ja silloin on usko kohta autuaxitekewäinen, sillä se sisälle sulke käsiwarsillansa eli halullansa sen yrinäns autuaxitekewäisen JEsuxen: jonga tähden myös wanhurskauttaminen kohta seuraa sen päälle. Mutta niinkuin tällä käsittämisellä ja tygömistamisella, on hänen trapunsa, ja askelensa, (ei kuitengan niin, että sen pitä johon-

kuhun erinomaiseen määrään ylöskäymän, ennen kuin wanhurskauttaminen taita tapahtua: se on kyllä, että sielu josain määrässä, jos ei se suurembikan olis, kuin se, josta uskon halua selittäisä on puhuttu, käsittä ja wastanotta JEsusta); niin on tarpellinen, että jotain lawiammasti selittä tätä uskon käsittämistä, ja mitä siihen koske.

§. 46. Tätä ulos toimitetan Raamatusa wastanottamisen kautta. Ewangelista Johannes sanoo: Mutta niille, jotka Hänen otit wastan, andoi Hän woiman Jumalan lapsixi tulla. Mitä JEsuxen wastanottamisen kautta täsä ymmärretän, sen andawat seurawaiset sanat tietä: jotka uskowat Hänen nimensä päälle (Joh. 1: 12). JEsus sanoo itse: minä, tulin Isäni nimeen, ja et te minua ota wastan, kuinga te taidatte uskoa (Joh. 5: 43, 44)? Ja Apostoli Pawali: Niinkuin te nyt HERran JEsuxen Christuxen oletta ottanet wastan, niin waeldakat Hänesä (Col. 2: 6). Tämä wastanottaminen, joka yhtä merkitsee, kuin käsittäminen ja ymbäripiirittäminen, ei taida olla mikän muu kuin usko. Tämä käsittäminen ja wastanottaminen, niinmuodon kuin se autuaxitekewäinen usko siinä seisoo, kokotta tosin JEsuxen, niinkuin, Sowittajan ja Ylimmäisen Papin perään; mutta yxi uskowainen sielu ei kuitengan JEsusta wastanottaisa, jaga ja hajota Händä sädämesänsä, waan käsittä ja wastanotta Hänen kokonansa; ojenda itsensä Hänen peräänsä halulliseſti, niinkuin lenkaltaisen, kuin Ewangeliumi Händä ilmoitta, nimittäin Ylimmäisen Papin, Prophetan ja Kuningan Ulkokullatut ilmoittawat siis wäärää ja petolliſta uskoansa sillä keinon, että he JEsusta halaisansa ja himoitesansa, (jos heillä joskus olis joku halu

Hänen

Hänen peräänsä) jakawat Händä: sillä he tahtowat Händä ainoastans niin kuin Sowittaja ja Ylimmäistä Pappia, joka on heidän synnin welkansa maxanut; mutta ei wastanota Händä niinkuin Kuningastans, jota heidän pitä totella ja palwella; ja niinkuin Propheraansa; sillä ei he tahdo enämmin uskoa, Hänen opistansa, kuin heille hywäxi näkyy ja kuin sopi yhten heidän tilansa ja edeltäpäin käsitettyin luuloinsa kansa; jonga tähden he myös wääntelewät ja wäärin selittäwät totutta, niin että heidän katumattomudensa taita sen kansa olla totywäinen; mutta että nda heitänsä ensin ylös herättä ja sittä ylös walistaa (Eph. 5: 14), siitä ei he mitän tietä tahdo. Niinmuodon ei usko jaga JEsusta, Händä wastanottaisansa waan ojenda itsens Hänen peräänsä sydämellisellä halulla, Hänen kauttansa saadaxensa sekä sowindoa, wanhurskautta ja syndein andexisaamista, kuin myös enämmin ja enämmin walkeutta ja woimaa pyhittämiseen.

§. 47. Tästä käsittämisestä ja wastanottamisesta seuraa yxi sydämellinen tygöomistaminen, jonga kautta usko teke JEsuxen kokonansa ja kaikki, mitä Hänellä on, ja mitä Hän on ansainnut, omaxensa. Tämä tygöomistaminen ulospannan Raamatusa sillä sanalla Minun, koska se uskowainen sielu sanoo: minun HERrani ja minun Jumalani (Joh. 20: 28); Minun Lunastajani (Job. 19: 25); Minun ystäwäni (Kork. W. 2: 16.); Minun kallioni, minun wahani (Pf. 18: 3); minun sydämeni uskallus ja minun osani (Pf. 73: 26); Minun elämäni (Phil. 1: 21) j. n. e. Tästä tulee meidän waarinotta, ettemme ymmärrä yhtä senkaltaista tygöomistamista, joka tapahtu aiatuxisa, ja ymmärryxestä

ja wakutuxesa; sillä se koskee uskon toiseen osaan eli suostumiseen, josta ennen puhuttu on (§. §. 28, 29). Yxi senkaltainen tygöomistaminen taita löytyä ulkokullattuin tykönä, ehkä se heisä on kuollut ja woimatoin, niinkuin sanottu on; he omistawat itsellensä luulosansa JEsuxen, Hänen ansionsa ja wanhurskaudensa kansa; he uskowat, että JEsus on heidän omansa: mutta ainoastans ajatuxisa ja ymmärryxesä, ilman myötäseurawaista tuntoa ja woimaa sydämesä. Mutta se uskon tygöomistaminen, josta me nyt puhumme, ei ole paljahisa ajatuxisa ja ymmärryxesä; waan sydämesä ja sen sisälliseslä haluisa, ja ei se saateta niin sanoilla ulosmaalata, että harjaumattomat sen warsin hywin käsittä taitaisit. (§. 12) Ne jotka owat koetellet tätä uskon tygöomistamista, ymmärtäwät kyllä millinen se on. Mutta jos ulkokullatut hywin ajattella tahdoisit sen päälle, kuin heille siitä sanoa taitan; niin he kuitengin niin paljo käsittäisit, kuin tarwitan heille ylitsewoittamiseri ettei heillä wielä ole usko sydämesä, waan paljastans ajatuxisa ja pääsä. Koska sielu niille tullut on, että hänen pitä itsellensä tygöomistaman JEsuxen sydämellänsä; niin hän Jumalan Hengen waikutuxesta Ewangeliumin kautta hartasti ja halulliseti pyrki JEsuxen tygö, ojenda kaikki himonsa JEsuxen perään, käsittäxensä Händä; hän tarttu Häneen, ja jos wertauxelle täsä asiasa olis siaa, ikänäns kuin paina Händä lujasti kiini sydämeensä, ettei Hän pääsis pois hänen tykönsä. Tätä edespannan Raamatusa sillä puhenparrella, että syödä ja juoda JEsusta, Hänen lihaansa ja wertansa. Niin JEsus itse puhuu siinä kaunihisa Joh. Ewangeliumin 6 Luguse, ljosa usko niin monella tawalla ulosmaalatan: Totisesti totisesti sanon minä teille: ellet te syö ihmisen Pojan lihaa, ja juo Hänen wertansa, niin ei ole

elämä

elämä teisä. Joka syö minun lihani ja juo minun wereni, hänellä on ijankaikkinen elämä. (Joh. 6: 53, 54) Niinkuin usko aluſa on yxi iſominen ja janominen; niin ſe ſittä tulee syömiſexi ja juomiſexi elikkä yhdexi totiſexi ſen hengelliſen ſielun ruan ja juoman waſtan ottamiſexi ja nautitſemiſexi, niinkuin yxi iſowainen nälkäänſä otta ruan ſuuhunſa neutitſee ſen ja teke ſen omaxenſa. Pawali kutſuu tämän tygöniſtamiſen käſittämiſexi (Phil. 3: 12), joka myös on yxi ſangen ſowelias sana ſitä ſelittämään; ſillä niin kuin usko aluſa halulla ojenda kättänſä JEſuxen perään ruwetaxenſa häneen, niin ſe ſittä myös halulla käſittä Händä, pitäxenſä ja painaxenſa Händä lujaſti ſydämeenſä, niinkuin omanſaa. Silloin ſe uſkowainen ſielu käſittä kaikki mitä JEſuxella on, niinkuin ſe olis hänen omanſa; hän teke, ſen omaxenſa, ei pääſä ja paljaſtanſa ajatuxilla, kuin ſanottu on, waan eläwällä ja woimalliſella liikutuxella ja taipumiſella ſydämeſä ja tahdoſa jota ei me ſanoilla uſos puhua ſaata. Hän teke JEſuxen kuoleman, JEſuxen hautamiſen, JEſuxen ylösnouſemiſen, JEſuxen taiwaſenaſtumiſen, kaikki, teke hän, omaxenſa; ja ſeurawaiſeſti aſetta Hän itſenſä JEſuxen ſiaan laupiuden iſtuimen eteen, ja luke itſenſä ſixi, joka itſe olis kärſinyt ja kuollut, itſe ſakkoa wetänyt ja rangaiſtuxen kärſinyt ſyndeinſä edeſtä, itſe täyttänyt lain, ja uſkalda ſentähden rohkeudella ſanoa: Jſä tääſä on minulla nyt ſowindo minun ſyndeini edeſtä ja wanhurſkaus, joka kelpaa. Ettäs olet Jſän, turwiis tulen: Poikas Chriſtuxen tähden; Katſo hänen piinans puoleen, älä rangaiſe anſion jälken (Suom. W K. 260: 5). Sillä JEſus on kaiken rangaiſtuxen kärſinyt, kaiken wanhurſkauden täyttänyt: Sinun wanhurſkaudellas ei ole ſiis mitän enämbätä

minulda waatimista. Koska tämä käsittäminen ja tygöomistaminen piti toimeen käymän sen autuan miehen Lutheruxen sielusa, ja hän sydämensä halulla tungeisi itsensä niin kauwas Jumala Pojan JEsuxen Christuxen meidän HERramme osallisuteen (1 Cor. 1: 9), että kaikki hänen sydämensä liikutuxet ja taipumiset olit oijetut ja kiinnitetyt JEsusta tawoittamaan ja käsittämään, niin ulos puhkeisi hän näihin sanoihin: Minä olen Christus. Hän käsitti niin Christuxen, ja, uskon tygöomistamisen kautta teki, kaikki kuin Christus oli ansainnut niin omaxensa, että hän piti itsiänsä Christuxena. Ehkä nyt tämä puhenparsi, jolla Lutherus sydämensä kyllydestä ilmoitti sielunsa wäkewiä liikuturia ei ole warsin otollinen eikä seurattawa, niinkuin ei se myöskän kusaan paikasa Raamatusa löydy, niin minä sen kuitengin olen tahtonut edestuoda, osottaxeni sen kautta millä hänen sielunsa ja sydämensä oli täytetty, koska hänen uskonsa käsitti ja itsellensä omisti JEsuxen. Muutoin me luemme jotain senkaltaista, myöskin Raamatusa. Pawali sanoo: Jos, yxi on kuollut kaikkein edestä, niin he kaikki owat kuollet (2 Cor. 5: 14). Me olemme kuollet Christuxen kansa haudatut Hänen kansansa, ylösnosnet Hänen kansansa. Minä elän, en sillen minä, waan Christus elää minusa; sillä jota minä nyt elän lihasa, sen minä elän Jumalan Pojan uskosa, joka on minua rakastanut, ja annoi itsensä minun edestäni (Rom 6: 3, 4. 5. seur. Gal. 2: 19, 20). Että tämä JEsuxen käsittäminen ja tygöomistaminen ei tapahdu paljasten ajatusten kautta eikä tyhjäsä ja hengettömäsä luulosa, niinkuin ulkokullattuin tykönä waan sydämen liikuturesa, taipumisesa, halusa ja kokottamisesa, se on huokia ymmärtä, ja päättä, waikka työlämbi on sanoilla sitä ulospuhua.

§. 48.

§. 48. Tämän käsittämisen ja tygöomistamisen kanssa seuraawat monet sydämen liikutuxet ja tommituxet, joista Raamatusa puhutan, ja jotka kaikki yhteenwedettynä sydämen uskalluxexi (Eph. 3: 12, Hebr. 3: 6. 1 Joh. 3: 21) kutsua saatetan. Ei yxi senkaltainen kuin ulkokullatut luulewat hellänsä olewan, koska he lihalliseisa suruttomudesa lepäwät, luottawat JEsuxen ansioon ja rawitsewat itsiänsä sillä toiwolla, että JEsuxen kautta autuaxi tulla; sillä koska kaikki heidän uskonsa istuu ja asuu ainoastans heidän pääsärisä ja seisoo perustamattomisa ajatuxisa, niinkuin usein sanottu on, niin on myös heidän luulouskalluxens kansa. O! ei he tunne, mitä yxi uskowainen sielu tunde, koska hän eläwällä liikutuxella ja taipumisella sydämesä lähestyy JEsusta, ja Jumalata JEsuxesa Christuxesa, ja iepää ja luotta Hänen päällensä, Hänen sydämensä päälle, Hänen luwaurensa päälle. Tämä uskallus kutsutan mualla Raamatusa turwaxi: HERra minun kallioni, minun linnani ja minun wapahtajani, minun Jumalani on minun wahani, johon minä turwan (Ps. 18: 3). Autuas on se joka häneen turwaa (Ps. 34: 9). Se kutsutan ryhtymisexi: Joka HERraan ryhtyy, se on yxi Hengi Hänen kanssansa (1 Cor. 6: 17). Mikä taita tämä ryhtyminen muu olla, kuin usko, joka on yhdistyxen side Jumalan ja sielun wälillä (Joh. 15: 1, 6, 56)? Se kutsutan yhdexi andamisexi HERralle. He annoit itsensä HERralle (2 Cor. 8: 5) Joka merkitsee, että heitti itsensä JEsuxen helmaan, kannetta. Ja kaikkein sanain ja puhenpartten seasa, ei taida mikän niin hywin tietä anda yhden sielun uskallusta JEsuxen päälle, kuin koska henästä se sanotan, että hän heittä itsensä JEsuxen helmaan, niin kuin yxi lapsi riendä äitinsä syliin. Siihen waaditan yxi suur

uskalluxen ja JEsuxen ylönpaltisen tundemisen mitta, ennen kuin sielu taita käsittä tämän autuallisen päätöxen, että niin pelkämätä ja turwallisesti läheskyä JEsusta ja panna kaikki hänen murhensa Hänen päällensä. Edes päin sanoo Raamattu uskosta, että se on wahwa uskallus niihin joita toiwotan (Hebr. 11: 1). Apostoli Pawali näkyy täsä seottawan yhten, uskoa ja toiwoa; mutta nämät sanat pitä niin ymmärrettämän, että usko on yxi wahwa uskallus, niihin asioihin, jotka ei ole läsnä, ja jotka niinkuin poisa olewaiset koskewat toiwoon; mutta usko katsoo kaikki nämät näkymättömät ja poisa olewaiset asiat, niinkuin ne saapuilla olisit, ja se luotta ja uskalda niiden päälle niin lujasti, ikänäns kuin se niitä silmillä näkisi. Sillä sanalla: wahwa uskallus, on hengen omasa kieleså yxi erinomainen paino, ja merkitsee yhtä itsestänsä olewaisutta, yhtä lujaa ja liikkumatoinda perustusta yhtä wakinaista pysymistä ja lepämistä poisa ole waisisa asioisa niinkuin he läsnä olisit. Uskon uskalluxta kutsutan yhdeså toisesa Raamatun paikasa warsin merkillisesti yhdexi nojaamisexi ystäwänsä päälle: Kuka se on, joka korwesta tulee ja nojaa ystäwänsä päälle (Kork. W. 8: 5)? Autuas se sielu joka saa tuta, mikä se on, että nojata ja kallistua sydämensä halulla JEsuxen tygö, että turwata Hänen: että ryhtyä Hänen: että anda ja heittä itsensä Hänen helmaansa, että todella turwata HERRaan Israelin Pyhään (Jesa. 10: 20); ja niinmuodon kaikisa, ja wiimeisesäkin hädäsä noudatta tätä Prophetan neuwoa: Joka pimeydesä waelda, ja ei näe walkeutta, se toiwokan HERRan nimen päälle, ja luottakan Jumalansa päälle (Jesa. 50: 10); sillä kaikki tämä koskee mainittuin Raamatuin sanain jälken, uskon uskalluxeen. Mikä suuri autuus

tämä

tämä on, ei woi yxikän muu uskoa ja ajatella, kuin se, joka sen tundenut ja koetellut on. Yxi senkaltainen sielu ei ole muukalainen ja wieras Jumalansa ja Wapahtajansa tykönä; waan hän on rohkia (2 Cor. 3: 12). Hänellä on uskallus ja tygökäymys kaikella rohkeudella (Eph. 3: 12): ei senkaltainen rohkeus, kuin löytyy syndisten tykönä, jotka tosin tietä taitawat, että heidän sydämensä ei ole taipunet Jumalan ja JEsuxen puoleen, mutta enämmin maailman ja synnin puoleen; mutta rohkenewat kuitengin otta Jumalan liiton suullensa, waikka he kurituста wihawat ja heittäwät hänen sanansa takansa (Ps. 50: 16, 17); rohkenewat kuitengin lohdututta heitänsä Jumalan armosta Christuxesa ja kerskata uskosta, waikka heidän elämänsä silminnähtäwästi näyttä, että heidän uskonsa on kuollut. Ei! yxi senkaltainen rohkeus ei löydö yhden uskowaisen sielun tykönä; waan yxi lapsellinen rohkeus, perustettu ainoastans JEsuxen sowinnon ja Jumalan lupausten päälle Christuxesa, joita hän sydämensä halulla wastan otta ja niiden päälle luotta. Senkaltaisesa eläwälä uskosa, joka ei ole langenut ulkokullatulle osaxi käypi hän edes armoistuimen tygö (Hebr. 4: 16), totisella sydämellä, täydellä uskolla, priiskotettu sydämensänsä (ja päästetty) pahasta omasta tunnosta (Hebr. 10: 22), joka paha oma tundo teke sille suruttomalle syndiselle aina seuraa, jota hän kyllä hawaitsee, jos hän waan siitä tahto waarin otta. Ja taita yxi uskowainen sielu niin rohkiasti Jumalan kansa menetellä, että hänen sydämensä sanoo Hänelle, Hänen sanansa (Ps. 27: 8), ja rukoilee: HERra muista minua sen armon peräsä jongas Kansalles luwannut oler (Ps. 106: 4). Se on Sinun asias, että täyttä, mitäs, olet luwannut, Sen minä myös peräti heitän Sinun halduus; ja en sure

siitä ollengan; waan luotan paljastans Sinun sanas ja lupauxes päälle, jonga päällä minä myös lepään niin huoleti ja turwallisesti, kuin kallion päällä. Ja katso! tämä on nyt iotain enämbi, kuin että paljastans ymmärryxesä olla ylitsewoitettu Jumalan sanan ja lupauxen totudesta.

§. 49. Tämän kautta ylös nousee nyt sieluse yxi suuri rohkeus ja lewollisus, niinkuin Propheta sanoo HERran nimeen: wanhurskauden työ on rauha, ja wanhurskauden hyödytys, ijankaikkinen hiljaisus ja lepo. Niin että minun Kansani on asuwa rauhan huonesa, turwallisisa majoisa ja jalosa lewosa (Jesa. 32: 17, 18). Silloin taita sielu sanoa Apostolin kansa: minä olen wahwa siitä, ettei kuolema eikä elämä eikä Engelit, eikä esiwallat, ei wäkewydet, eikä nykyiset, eikä tulewaiset; eikä korkeus, eikä sywyys, eli joku muu luondokappale taida meitä Jumalan rakkaudesta eroitta, joka on JEsuxesa Christuxesa meidän HERRasamme (Rom. 8: 38, 39).

§. 50. Niin me näemme, R. Christityt, että usko kaswaa ja lisändy (Luc. 17: 5. Col. 2: 19). Mutta ettei heikot uskosa exyisi, niin tulee meidän myös sanoa, että uskon lisännys ei aina tapahdu siinä nyt mainitusa järjestyxesä. O! me saamme wähän kukin hawata sitä todexi, kuin Korkiasa Weisusa Morsiamesta sanotan, että sittä kuin hän JEsuxen oli löynnyt, niin hän kadotti Hänen jällen, ei sydämmestä waikka sekin myös taita tapahtua, jos hän armon tilasta langia pois, waan silmistä; niin että hänen täytyy wastuudesta käydää ymbäri ja etsiä ja kysyä; ja siinä tilasa ei ole hänellä wäkewämbätä

bätä uskoa, kuin se joka seisoo yhdesä, senkaltaisesa etsimisesä, kyselemisesä, ikäwöitsemisesä, josta ennen puhuttu on. Syyt tähän waihetuxeen uskon määrän suhten, owat moninaiset, osittain ihmisen puolelda: että hän ei walwo, niinkuin pitäis: kyllä wiriästi tutkistele Jumalan sanaa: ei rukoile, ei pidä sitä armoa, joka händä kohtan tapahtunut on, niin suuresa arwosa, kuin hänen tulis pitä: anda endiselle ylpeydelle ja suruttomudelle siaa tykönänsä: wäärinkäyttä Ewangeliumia petolliseen wapauteen: rippu mielensä kansa enämmin lahjasa kuin lahjan andajasa; perustaa Christillisyydensä liikutusten päälle, pyrki niiden peräan, laiminlyöpi Ehtollisen, j. n. e. osittain myös JEsuxen puolelda, koska Hän sielulle hyödytuxexi, ja että hänen uskonsa koeteiduxi ja kaikkinaisisa HERRAN teisä harjaunexi tulis, seä itsellensä että muille hywäxi, peittä kaswonsa häneldä (Ps. 27: 9. 13: 2. 143: 7. Mitä on meille sallittu senkaltaiselle sielulle lohdutuxexi sanoa, koska hän uskonsa heikkouden tähden näin täytyy pimeitä herkejä wiettä? Jo, että tätä rohkeutta, tätä wäkewätä uskallusta, tätä turwallista tygökäymistä ja käsittämistä ei josain suuresa määrässä waadita wanhurskauttamiseen. Käsittäminen pitä tosin oleman autuaxitekewäisesä uskosa josain määrässä, mutta jos ei se woi wäkewämmästi käsittä, kuin waan, että täydellellä todella ulos ojenda sydämen halua käsittämään ja itsellensä omistamaan, eli pakenee halulla ja ikäwöitsemisellä JEsuxen tygö, käsittäxensä Händä; mutta ei taida niin rohkiasti ja turwallisesti rohtyä Häneen, kuin hän tahtoo, ja kuin hän kaiken woimansa peräsä kokee; niin pitä hänen tytymän Jumalan armooon, kuin hänelle annettu on sillä Hänen woimansa on heikoisa wäkewä (2 Cor. 12: 9). Yxi senkaltainen usko on yxi wanhurs-

koxi

kapi ja autuaxitekewäinen usko, sen jälken kuin ennen sanottu on, niinmuodon kuin se haluisansa sisällänsä suike sen yxinäns autuaxitekewäisen JEsuxen. Yxi täydellinen käsittäminen ja tygöomistaminen ei ole täsä kuolewaisudesa mahdollinen; niin muodon kuin se autuallinen päämaali, joka pitä käsitettämän ja tygöomistettaman, on näkymätöin, Me waellamme uskosa ja en katsomisesa (2 Cor. 5: 7). Ilman sitä, niin täydelliseen ja wäkewään käsittämiseen waaditan yxi warsin suuri ja tunduwa wakutus armon tilasta, joka wakutus, niinkuin ennen osotettu on (§. 30), ei ole joku pääasia uskosa, waikka se toisinansa annetan uskowaisille, koska Jumalan Hengi todistaa heidän hengensä kansa, että he owat Jumalan lapset. Ja sentähden ei taida yxi käsittäminen ja tygöomistaminen suuresa ja täydellisesä mitasa, olla wälttämättömästi tarpellinen wanhurskauttamiseen. Onnellinen on se, joka ennättä suurembaan ja suurembaan määrään uskosa, mutta jos joku Jumalan pyhän ja wisahan neuwon sowittamisen jälken, ei 'pääse niin korkialle niin älkän hän kuitengan tuskauko, waan odottakon hiljaisudesa ja kärsiwällisydesä Jumalata, joka händä autta jos hän ainoastans, (joka wistusti waarinottaman pitä, ettei joku sitä suruttomuteen wärinkäyttäisi) löytä sydämesänsä yhden wäkewämmän taipumisen JEsuxen puoleen, kuin jongun muun asian puoleen mailmasa, olla mikä tahtonsa. Pawali, koska hän oli lähes käsittämäsä uskonsa loppua, joka on sielun autuus täydellinen uskon käsittämisesä ja tygöomistamisesa. Ei niin, että minä sen jo käsitteänyt olen, sanoo hän, eli jo täydellinen olen; mutta minä ahkeroitsen, suuresti että minä sen myös käsitäisin, niinkuin minäkin JEsuxesa Christuxesa käsitetty olen (Phil. 3: 12). Sen oli hän koetellut,

että

että hänen, sydämensä oli käsitetetty Christuxelda, ja Hänen puoleensa wäkewästi taipunut, mutta ei hän woinut tulla niille määrin, että hän puoleldans niin olis tainnut JEsusta käsittä kuin hän tahtoi. Ei Hän siinä pääsnyt sitä edemmäxi, ehkä kuinga, paljongin hän ahkeroitsi JEsusta käsittä. Jos nyt sinungin asias, rakas Sielu, niin owat, että sinä tunnet, kuinga sinun sydämes on JEsuxelda käsitetty, a, nyt ahkeroitset, että Händä käsittä, mutta et kuitengan woi niin tunduwalla ja rohkialla uskalluxella tygö omista Händä itselles, kuin sinä soisit: Niin ole hywäsä turwasa, sinun uskos on sinun terwexi tehnyt (Matth. 9: 22), ei niinkuin joku työ, jonga tähden sinä olet ansainnut terwexi ja wapahdetuxi tulla; O ei! senkaltaisella tawalla ei usko käy wanhurskauttamiseen: Sillä ei ansiom täs mitän kelpaa, Ei ne andexi anna welkaa, Armoo me kerjäkäm Hänelt! (Suom. W. K. 225: 1.); waan sinun uskos on terwexi tehnyt ja wapahtanut sinun: Sinun uskos on autuaxitekewäinen JEsuxen tähden; sen suhten, että sinä sielus halulla käsität ja ymbäripiirität JEsuxen, joka yxinänsä taita tehdä sinua wanhurskaxi ja autuaxi.

§. 57. Nyt R. Christityt olemme me lopulle saattanet meidän Tutkindomme siitä Autuaxitekewäisestä, uskosta. Jumala suokon, että se olis jollekulle sielulle, lohdutuxexi, opixi, nuhtehxi, ojennuxexi, ja kurituxexi, sen jälken kuin hänen tilansa ja tarpensa sitä waati. Tilaa siihen on täsä tutkinnosa joka paikasa annettu, jos waan itsekukin tahtoo sowitta sen itsensä päälle, joka hänesen koskee, ja rukoile Jumalalda yhös walistusta, ettei hän itsensä perkäisi wäärällä sowittamisella. Jumala näke parahin, kuinga asiat owat;

Christitty

Christitty näke myös jotain, ja päättä suurimman osan meidän Christittyin waelluxesta että heillä ei ole uskoa, waan pettäwät heitänsä kuolella uskolla. Jumala wlös walaiskon heitä! Ja jos joku tutkeisansa itsiänsä löytä ettei hänen uskonsa ole senkaltainen, kuin se tämän tutkinnon, jälken olla pitä; hän, pitäkön surua köyhästä sielustansa, ettei hän kauwemmin paljahalla uskon kuolla itsiänsä pettäisi: ja ettei hän, niinkuin Lutherin sano, ijäti olis ilman uskota; niin rukoilkon hän Jumalata siitä joka päiwä: Anna minull awaraft armostas, Se oikia Christillinen Usko, Ett turwattu olisin awustas, Wastoin waiwoi ja tuskaa. Ann ensist rakastaa sinua, Niin Lähimmäistän, kuin minuan, Wiimeisellän ole apuna, Muunais myös ainian, Pirun petost minust karkot pois ijan! Amen.

Maxa. 8 J.

Rv Saarnakirjallisuus

Johan Dahlberg

Maxa - 8 J.

se on sielu ostan sa

murhetta pittäwäisellä

ylös rakennuxexi sen

Herran Jesuxen kansa

yhdistetuxi sittä rakanuden

autrijästa

N.S.